

Määräykset ja ohjeet 4/2023

Pakotesäätelyn ja kansallisten jäädyttämispäätösten noudattamiseen liittyvä asiakkaan tunteminen

Asiatunnus

FIVA/2024/2039

Antopäivä

4.12.2023

Voimaantulopäivä

1.3.2024

Lisätietoja:

Digitalisaatio ja analyysi/Rahanpesun estäminen

FINANSSIVALVONTA

puh. 09 183 51

etunimi.sukunimi@finanssivalvonta.fi

finanssivalvonta.fi

Määräysten ja ohjeiden oikeudellinen luonne

Määräykset

Finanssivalvonnan määräys- ja ohjekokoelmassa ”Määräys”-otsikon alla esitetään Finanssivalvonnan antamat määräykset. Määräykset ovat velvoittavia oikeussääntöjä, joita on noudatettava.

Finanssivalvonta antaa määräyksiä ainoastaan määräyksenantoon valtuuttavan lain säännöksen nojalla ja sen asettamissa rajoissa.

Ohjeet

Finanssivalvonnan määräys- ja ohjekokoelmassa ”Ohje”-otsikon alla esitetään Finanssivalvonnan tulkintoja lainsäädännön tai muun velvoittavan sääntelyn sisällöstä.

”Ohje”-otsikon alla on lisäksi suosituksia ja muita toimintaohjeita, jotka eivät ole velvoittavia. Ohjeissa on myös kansainvälisten ohjeiden ja suositusten noudattamista koskevat Finanssivalvonnan suositukset.

Ohjeen kirjoitustavasta ilmenee, milloin kyseessä on tulkinta ja milloin suositus tai muu toimintaohje. Ohjeiden kirjoitustapaa sekä määräysten ja ohjeiden oikeudellista luonnetta on selvitetty tarkemmin Finanssivalvonnan verkkopalvelussa.

[Finanssivalvonta.fi > Sääntely > Määräysten ja ohjeiden oikeudellinen luonne](#)

Sisällysluettelo

1	Soveltamisala ja määritelmät	6
1.1	Soveltamisala	6
1.2	Määritelmät	7
2	Säädöstausta ja kansainväliset suositukset	9
2.1	Lainsäädäntö	9
2.2	Euroopan unionin asetukset	9
2.3	Euroopan unionin direktiivit	10
2.4	Finanssivalvonnan määräyksenantovaltuudet	10
2.5	Kansainväliset suositukset	10
3	Tavoitteet	12
4	Toimintojen järjestäminen pakotesäätelyn ja kansallisten jäädyttämispäätösten noudattamiseksi	13
4.1	Yleistä	13
4.2	Roolit ja vastuut pakotesäätelyn ja kansallisten jäädyttämispäätösten noudattamisen varmistamiseksi	13
4.2.1	Puolustuslinjat	13
4.2.2	Johdon tehtävät pakotesäätelyn ja kansallisten jäädyttämispäätösten noudattamisessa	15
4.3	Toimintaperiaatteet, menettelytavat ja muu sisäinen ohjeistus	16
4.4	Työntekijöiden koulutus ja osaaminen pakotteisiin liittyen	17
5	Pakotesäätelyn ja kansallisten jäädyttämispäätösten vaikutusten arviointi valvottavan toimintaan	19
6	Asiakkaan tunteminen pakotesäätelyn ja kansallisten jäädyttämispäätösten noudattamisen varmistamiseksi	22
6.1	Yleistä	22
6.2	Asiakkaan tuntemistiedot	23

6.2.1	Edunsaajien tunnistaminen pakotesäätelyn noudattamiseksi (Annettu 30.5.2024, voimaan 27.6.2024)	24
6.3	Asiakassuhteen jatkuva seuranta	26
6.4	Jatkuvan seurannan resurssit ja työohjeet	27
6.5	Liiketoimiin liittyvä selonottovelvollisuus pakotesäätelyn ja kansallisten jäädyttämispäätösten noudattamisen varmistamiseksi	28
6.6	Kirjeenvaihtajasuhteet	29
7	Pakotemonitorointi	31
7.1	Yleistä	31
7.2	Asiakaskannan pakotemonitorointi	32
7.2.1	Asiakaskannan pakotemonitorointi pikasiirtojen osalta	33
7.3	Maksujen ja liiketoimien pakotemonitorointi	34
7.3.1	Maksujen pakotemonitorointi pikasiirtojen osalta	35
7.4	Pakotteiden kiertämisen estäminen	36
7.5	Pakoteluetteloiden hallinnointi	37
7.6	Pakotemonitoroinnissa käytettävät järjestelmät	39
7.6.1	Pakotemonitoroinnin optimointi	40
7.6.2	Pakotemonitoroinnissa käytettävä data	40
7.7	Pakotehälytysten käsittely	40
7.7.1	Roolit ja vastuut	41
7.7.2	Neljän silmän periaate	41
7.8	Merkittävien häiriöiden raportointi Finanssivalvonnalle	42
8	Varojen ja taloudellisten resurssien jäädyttäminen ja raportointi	43
8.1	Yleistä	43
8.2	Ilmoitus varojen jäädyttämisestä ja tiedustelut Ulosottolaitokselle	43
8.3	Poikkeukset ja poikkeusluvut	45
8.4	Ilmoitus epäilyttävistä liiketoimista	46
9	Hallintakeinojen ja prosessien testaaminen	47

9.1	Yleistä	47
9.2	Valmiussuunnitelma	47
10	Kolmansien maiden pakotteet	48
11	Raportointi Finanssivalvonnalle	49
11.1	Valvontatietojen toimittamista koskevia ohjeita	49
11.2	Raportoitujen tietojen oikeellisuuden varmistaminen	49
12	Muutoshistoria	51

1 Soveltamisala ja määritelmät

1.1 Soveltamisala

Näitä määräyksiä ja ohjeita sovelletaan seuraaviin rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen estämisestä annetun lain (444/2017, jäljempänä *rahanpesulaki*) 1 luvun 2 §:ssä tarkoitettuihin ilmoitusvelvollisiin:

- luottolaitostoiminnasta annetussa laissa (610/2014) tarkoitettut luottolaitokset ja kolmansien maiden luottolaitosten sivuliikkeet
- vakuutusyhtiölaissa (521/2008) tarkoitettut vakuutusyhtiöt ja erillisyhtiöt
- työeläkevakuutusyhtiöistä annetussa laissa (354/1997) tarkoitettut työeläkevakuutusyhtiöt
- ulkomaisista vakuutusyhtiöistä annetussa laissa (398/1995) tarkoitettut kolmansien maiden vakuutusyhtiöiden sivuliikkeet
- sijoitusrahastolaissa (213/2019) tarkoitettut rahastoyhtiöt sekä mainitun lain nojalla toimiluvan saaneet säilytysyhteisöt
- sijoituspalvelulaissa (747/2012) tarkoitettut sijoituspalveluyritykset ja kolmansien maiden yritysten sivuliikkeet
- arvo-osuusjärjestelmästä ja selvitystoiminnasta annetussa laissa (348/2017) tarkoitettu arvo-paperikeskus mukaan lukien sen perustama kirjausrahasto ja selvitysrahasto
- arvo-osuusjärjestelmästä ja selvitystoiminnasta annetussa laissa tarkoitettut suomalaiset keskusvastapuolet
- maksulaitoslaissa (297/2010) tarkoitettut maksulaitokset
- sellaiset vaihtoehtorahastojen hoitajat, joille on myönnetty vaihtoehtorahastojen hoitajista annetussa laissa (162/2014) tarkoitettu vaihtoehtorahastojen hoitajan toimilupa, sekä mainitun lain nojalla toimiluvan saaneet säilytysyhteisöt
- edellä todettuja valvottavia vastaavien ulkomaisten yhteisöjen sivuliikkeet
- edellä todettuja valvottavia vastaavat ulkomaiset yhteisöt, jos yhteisö tarjoaa Suomessa palveluita sivuliikettä perustamatta edustajan välityksellä
- luottolaitostoiminnasta annetussa laissa tarkoitettun luottolaitoksen kanssa samaan konsolidointiryhmään kuuluvat rahoituslaitokset
- arvo-osuusjärjestelmästä ja selvitystoiminnasta annetussa laissa tarkoitettut tilinhoitajat ja tilinhoitajan oikeudet saaneiden ulkomaisten yhteisöjen Suomessa sijaitsevat toimipisteet
- maksulaitoslain 7, 7 a ja 7 b §:ssä tarkoitettut luonnolliset henkilöt ja oikeushenkilöt sekä vaihtoehtorahastojen hoitajista annetussa laissa tarkoitettut rekisteröitymisvelvolliset vaihtoehtorahastojen hoitajat
- vakuutusyhdistyslaissa (1250/1987) tarkoitettut vakuutusyhdistykset
- vakuutusten tarjoamisesta annetussa laissa (234/2018) tarkoitettut vakuutusedustajat, sivutoimiset vakuutusedustajat sekä ulkomaisten vakuutusedustajien ja sivutoimisten vakuutusedustajien Suomessa toimivat sivuliikkeet

- asunto-omaisuuteen liittyvien kuluttajaluottojen välittäjistä annetussa laissa (852/2016) tarkoitetut suomalaiset luotonvälittäjät ja ulkomaisten luotonvälittäjien Suomessa toimivat sivuliikkeet
- virtuaalivaluutan tarjoajista annetussa laissa (572/2019) tarkoitetut virtuaalivaluutan tarjoajat (laki kumottu 30.6.2024) (*Annettu 8.1.2025, voimaan 9.1.2025*)¹
- eräiden luotonantajien ja luotonvälittäjien rekisteröinnistä annetun lain (186/2023) soveltamisalaan kuuluvat elinkeinonharjoittajat
- Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EU) 2023/1114 kryptovarojen markkinoista sekä asetuksen (EU) N:o 1093/2010 ja (EU) N:o 1095/2010 ja direktiivien 2013/36/EU ja (EU)2019/1937 muuttamisesta annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU) 2023/1114, 3 artiklan 1 kohdan 15 alakohdassa tarkoitetut kryptovarapalvelun tarjoajat (*Annettu 8.1.2025, voimaan 9.1.2025*)

1.2 Määritelmät

Näissä määräyksissä ja ohjeissa tarkoitetaan:

- *Asiakkaalla* sitä, jolle valvottava tarjoaa tuotteita tai palveluita.
- *Compliance-toiminnolla* (jäljempänä myös vaatimustenmukaisuuden valvonnasta vastaava toiminto) valvottavan organisaation osaa, jonka tehtävänä on valvoa lakisääteisten vaatimusten ja sisäisten ohjeiden noudattamista, arvioida säännösten noudattamisessa mahdollisesti esiintyneiden puutteiden estämiseksi ja korjaamiseksi tehtyjen toimenpiteiden riittävyttä sekä antaa tukea ja neuvoja sääntelyn ja sisäisten ohjeiden noudattamisessa valvottavan johdolle ja muulle henkilöstölle. Se voi myös laatia toimintaperiaatteita ja prosesseja vaatimusten noudattamiseen liittyvien riskien (ns. *compliance-riskit*) hallitsemiseksi ja sääntelyn noudattamisen varmistamiseksi.
- *Hallintakeinoilla* menettelytapoja sen varmistamiseksi, että toiminta saavuttaa tavoitteensa. Hallintakeinoja ovat kaikki ne toimenpiteet, joiden tarkoituksena on häiriöiden, puutteiden, virheiden ja väärinkäytösten ennaltaehkäisy, havaitseminen ja vähentäminen.
- *Kansallisilla jäädyttämispäätöksillä* varojen jäädyttämisestä terrorismin torjumiseksi annetun lain (325/2013) nojalla annettuja päätöksiä. Keskusrikospoliisi julkaisee kansalliset jäädyttämispäätökset Virallisessa lehdessä (ns. KRP:n jäädyttämisluetelo).
- *Laajamittaisilla pakotteilla* sellaisia pakotejärjestelmiä, joihin sisältyy laaja joukko pakotteita ja jotka ovat vaikutuksiltaan hyvin kattavia. Laajamittaisia pakotteita on kohdistunut esimerkiksi Korean demokraattiseen kansantasavaltaan (Pohjois-Korea) ja Venäjän federaatioon.
- *Pakotejärjestelmällä (sanctions regime)* kokonaisuutta, joka muodostuu jotakin tiettyä tarkoitusta varten annettavista pakotepäätöksistä tarkoituksenaan vaikuttaa pakotteiden kohteen (esimerkiksi valtion tai ihmisryhmän) harjoittamaan politiikkaan tai toimintaan. Pakotejärjestelmään voi kuulua muun muassa finanssipakotteita sekä vienti- ja tuontirajoituksia. Pakotteet suunnitellaan aina taupauskohtaisesti vastaamaan kulloiseenkin ulko- ja turvallisuuspoliittiseen tarpeeseen, minkä vuoksi kaikki pakotejärjestelmät ovat keskenään erilaisia.
- *Pakoteluetteloilla* pakotesääntelyn ja kansallisten jäädyttämispäätösten mukaisia nimiluetteloita henkilöistä ja yhteisöistä, joihin pakotteita kohdennetaan (jäljempänä myös ”virallinen pakoteluettelo”). Näihin pakoteluetteluihin ei ole nimetty pakotteiden kohteena olevien tahojen omistus- ja määräysvalta-yhteisöjä.

¹ Näitä määräyksiä ja ohjeita sovelletaan virtuaalivaluutan tarjoajiin kryptovarapalvelun tarjoajista ja kryptovaramarkkinoista säädetyn lain (402/2024) 7 luvun 32 §:ssä säädetyn siirtymäsäännöksen ajan.

- *Pakotemonitoroinnilla (sanctions screening)* menettelyä, jonka tavoitteena on tunnistaa pakotesääntelyn ja kansallisten jäädyttämispäätösten kohteena olevat tahot valvottavan asiakaskannasta ja maksuliikenteestä sekä sellaisista liiketoimista, joissa yhtenä osapuolena on valvottava tai valvottavan asiakas vertaamalla asiakkaan sekä maksun ja liiketoimien osapuolten nimiä pakotesääntelyn ja kansallisten jäädyttämispäätösten mukaisiin pakoteluetteloihin. Pakotemonitorointi voi olla joko manuaalista, tietojärjestelmäpohjaista tai näiden kahden yhdistelmä.
- *Pakotteiden kohteena olevilla tahoilla* luonnollisia henkilöitä, oikeushenkilöitä, yhteisöjä tai elimiä, joihin kohdistuu suoraan tai välillisesti omistuksen tai määräysvallan myötä pakotteita joko pakotesääntelyn tai kansallisten jäädyttämispäätösten perusteella.
- *Pakoteriskillä* riskiä sitä, että toimitaan vastoin pakotesääntelyä taikka kansallisia jäädyttämispäätöksiä.
- *Pakotesääntelyllä* Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen 215 artiklan nojalla annettuja asetuksia ja eräiden Suomelle Yhdistyneiden Kansakuntien ja Euroopan unionin jäsenenä kuuluvien velvoitusten täyttämistä annetun lain (659/1967) 1 §:ssä ja 2 a §:n 1 momentissa tarkoitettuja valtioneuvoston asetuksia.
- *Pikasiirrolla* tarkoitetaan Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksessa (EU) 2024/886 tarkoitettua tilisiirtoa, joka toteutetaan välittömästi, ympärivuorokautisesti ja kaikkina kalenteripäivinä. (Annettu 8.1.2025, voimaan 9.1.2025)
- *Taloudellisilla resursseilla* kaikenlaista aineellista tai aineetonta, irtainta tai kiinteää omaisuutta, joka ei ole varoja, mutta jota voidaan käyttää varojen, tavaroiden tai palvelujen hankkimiseen.
- *Valvottavalla* niitä rahanpesulain ilmoitusvelvollisia, joita Finanssivalvonta valvoo rahanpesulain 7 luvun 1 §:n 1 momentin 1 kohdan nojalla.
- *Varoilla* rahoitusomaisuutta ja kaikenlaisia taloudellisia etuja, joihin kuuluvat muun muassa seuraavat:
 - käteisvarat, sekkit, rahasaatavat, vekselit, maksumääräykset ja muut maksuvälineet;
 - talletukset rahoituslaitoksissa tai muissa yhteisöissä, tileillä olevat rahavarat, velat ja velkasitoumukset;
 - julkisesti ja yksityisesti myytävät arvopaperit ja velkainstrumentit, myös osakkeet ja osuudet, arvopaperitodistukset, joukkovelkakirjat, omat vekselit, optiotodistukset, debentuurit ja johdannaisopimukset,
 - korot, osingot tai muu omaisuudesta saatava tai kertyvä tulo tai arvo;
 - luotot, kuittausoikeudet, takaukset, suoritustakaukset tai muut rahoitussitoumukset;
 - remburssit, konossementit, kauppakirjat; sekä
 - varoihin tai rahoituslähteisiin liittyvää osuutta osoittavat asiakirjat.
- *Varojen jäädyttämisellä* toimia, joilla estetään kaikki sellainen varojen siirtäminen, kuljettaminen, muuntaminen, käyttö, käyttöön antaminen tai käsittely, joka muuttaisi niiden määrää, paljoutta, sijaintia, omistusta, hallintaa, luonnetta tai käyttötarkoitusta, taikka muut sellaiset muutokset, jotka mahdollistaisivat varojen käytön, omaisuudenhoito mukaan luettuna.

2 Säädoistausta ja kansainväliset suositukset

2.1 Lainsäädäntö

Näiden määräysten ja ohjeiden aihepiiriin liittyvät seuraavat säädökset:

- rahanpesulaki (444/2017)
- laki eräiden Suomelle Yhdistyneiden Kansakuntien ja Euroopan unionin jäsenenä kuuluvien velvoitusten täyttämisestä (659/1967, jäljempänä *pakotelaki*)
- laki varojen jäädyttämisestä terrorismin torjumiseksi (325/2013, jäljempänä *jäädyttämislaki*)
- laki virtuaalivaluutan tarjoajista (572/2019)²
- laki kryptovarapalvelun tarjoajista ja kryptovaramarkkinoista (402/2024) (*Annettu 8.1.2025, voimaan 9.1.2025*)
- vakuutusyhtiölaki (521/2008, jäljempänä *VYL*)
- laki Finanssivalvonnasta (878/2008, jäljempänä *Fival*)
- laki luottolaitostoiminnasta (610/2014, jäljempänä *LLL*)
- sijoituspalvelulaki (747/2012, jäljempänä *SipaL*)
- sijoitusrahastolaki (213/2019, jäljempänä *SRL*)
- maksulaitoslaki (297/2010, jäljempänä *MLL*)
- laki vaihtoehtorahastojen hoitajista (162/2014, jäljempänä *AIFML*)
- laki arvo-osuusjärjestelmästä ja selvitystoiminnasta (348/2017)
- ulosottokaari (705/2007)
- kirjanpitolaki (1336/1997).

2.2 Euroopan unionin asetukset

Näiden määräysten ja ohjeiden aihepiiriin liittyvät seuraavat suoraan sovellettavat Euroopan unionin asetukset:

- Neuvoston asetus (EY) N:o 2580/2001 tiettyihin henkilöihin ja yhteisöihin kohdistuvista erityisistä rajoittavista toimenpiteistä terrorismin torjumiseksi (jäljempänä *neuvoston asetus (EY) 2580/2001*)
- Neuvoston asetus (EY) N:o 2271/96 tietyn kolmannen maan lainsäädännön soveltamisen ekstraterritoriaalisilta vaikutuksilta sekä siihen perustuvilta tai siitä aiheutuvilta toimilta suojautumisesta (jäljempänä *neuvoston asetus (EY) 2271/96*)
- Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EU) 2023/1114 kryptovarojen markkinoista sekä asetusten (EU) N:o 1093/2010 ja (EU) N:o 1095/2010 ja direktiivien 2013/36/EU ja (EU)2019/1937 muuttamisesta (*Annettu 8.1.2025, voimaan 9.1.2025*)

- Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EU) 2024/886 asetusten (EU) N:o 260/2012 ja (EU) 2021/1230 sekä direktiivien 98/26/EY ja (EU) 2015/2366 muuttamisesta euromääräisten pikasiirtojen osalta (jäljempänä *pikamaksuasetus*) (Annettu 8.1.2025, voimaan 9.1.2025)

2.3 Euroopan unionin direktiivit

Näiden määräysten ja ohjeiden aihepiiriin liittyvät seuraavat Euroopan unionin direktiivit:

Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi (EU) 2015/849 rahoitusjärjestelmän käytön estämisestä rahanpesuun tai terrorismin rahoitukseen, Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU) N:o 648/2012 muuttamisesta sekä Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin 2005/60/EY ja komission direktiivin 2006/70/EY kumoamisesta (jäljempänä *neljäs rahanpesudirektiivi*)

2.4 Finanssivalvonnan määräyksenantovaltuudet

Finanssivalvonnan oikeus antaa velvoittavia määräyksiä perustuu seuraaviin lain säännöksiin:

- MLL:n 39 §:n 4 momentti
- LLL:n 15 luvun 18 §:n 4 momentti
- virtuaalivaluutan tarjoajista annetun lain 13 §:n 4 momentti³
- SipaL:n 12 luvun 3 §:n 4 momentti
- AIFML:n 12 luvun 10 §
- VYL:n 6 luvun 21 §:n 4 kohta
- SRL:n 26 luvun 15 §:n 4 momentti
- arvo-osuusjärjestelmästä ja selvitystoiminnasta annetun lain 8 luvun 13 §
- Fival:n 18 §:n 2 momentti.

2.5 Kansainväliset suositukset

Näiden määräysten ja ohjeiden aihepiiriin liittyvät seuraavat Euroopan pankkiviranomaisen (jäljempänä *EBA*) antamat ohjeet:

- EBA:n ohjeet hallinnosta ja ohjauksesta (EBA/GL/2021/05)
- EBA:n ohjeet direktiivin (EU) 2019/2034 mukaisesta sisäisestä hallinnoinnista ja ohjauksesta (EBA/GL/2021/14)

EBA:n ohjeet ovat saatavilla osoitteesta [Finanssivalvonta.fi](https://www.fin-fsa.fi) sekä EBA:n internetsivuilta osoitteesta www.eba.europa.eu.

Osoitteesta www.eba.europa.eu on saatavilla myös EBA:n julkaisemia sääntelyn tulkintoja (Q&A).

Näiden määräysten ja ohjeiden aihepiiriin liittyvät seuraavat muut kansainväliset suositukset:

- Komission suositus (EU) 2019/1318, annettu 30 päivänä heinäkuuta 2019, sisäisistä vaatimustenmukaisuusohjelmista asetuksen (EY) N:o 428/2009 mukaisessa kaksikäyttötuotteiden kaupan valvonnassa (jäljempänä *komission suositus (EU) 2019/1318*)
- Euroopan unionin neuvoston Rajoittavat toimenpiteet (pakotteet) – EU:n parhaat käytänteet rajoittavien toimenpiteiden tehokasta täytäntöönpanoa varten (ajantasaistettu versio) (10572/22, 27.6.2022) (jäljempänä *EU:n pakotteita koskevat parhaat käytänteet*)
- International Standards on Combating Money Laundering and the Financing of Terrorism & Proliferation - the FATF Recommendations 2012 - updated February 2023 (jäljempänä *FATF:n suositukset*).

3 Tavoitteet

- (1) Näissä määräyksissä ja ohjeissa käsitellään pakotesäätelyyn ja kansallisiin jäädyttämispäätöksiin liittyvien tehokkaiden toimintaperiaatteiden, menettelytapojen ja sisäisen valvonnan järjestämistä. Tarkempia määräyksiä ja ohjeita annetaan valvottavan toiminnan järjestämiseen, riskien arvioimiseen, asiakkaan tuntemiseen, pakotemonitorointiin, varojen jäädyttämiseen, pakoteriskien hallintakeinoihin sekä raportointiin.
- (2) Näiden määräysten ja ohjeiden tavoitteena on lisäksi antaa valvottaville velvoittavia määräyksiä luvussa 2.4 lueteltujen määräyksenantovaltuuksien mukaisesti.
- (3) Näiden määräysten ja ohjeiden tavoitteena on antaa valvottaville tulkintoja ja suosituksia pakotteita koskevan sääntelyn noudattamiseksi.
- (4) Näiden määräysten ja ohjeiden tavoitteena on ohjeistaa valvottavia niiden toimenpiteissä pakotteita koskevan sääntelyn noudattamisen varmistamiseksi.
- (5) Näillä määräyksillä ja ohjeilla pyritään antamaan valvottaville tarkempaa ohjeistusta sääntelyssä valvottavilta edellytettyjen tehokkaiden toimintaperiaatteiden, menettelytapojen ja sisäisen valvonnan käytännön toteuttamiseksi.
- (6) Näiden määräysten ja ohjeiden tavoitteena on varmistaa, että:
 - Valvottavalla on riittävät resurssit pakotteiden noudattamisen varmistamiseksi
 - Valvottavan johdolla on ajantasainen käsitys valvottavan pakoteriskien hallinnasta ja sen edistymisestä.
 - Valvottava on järjestänyt toimintansa siten, että sillä on selkeästi määritetyt roolit ja vastuut pakotteiden noudattamisen varmistamiseksi.
 - Valvottava ymmärtää toimintaansa liittyvät pakoteriskit ja on järjestänyt tehokkaat ja riittävät keinot niiden hallitsemiseksi ja pienentämiseksi.
 - Valvottavalla on tehokkaat keinot havaita pakotteiden kohteena olevat tahot ja tarvittaessa jäädyttää näiden varat.
 - Valvottavalla on tehokas sisäinen valvonta prosessien ja järjestelmien testaamiseksi sekä väärinkäytösten havaitsemiseksi.
 - Valvottavalla on omaan toimintaansa soveltuvat toimintaperiaatteet ja menettelytavat kolmansien maiden asettamia pakotteita koskevien riskien hallitsemiseksi.
 - Valvottavalla on asianmukaiset prosessit ja kanavat sekä valvottavan sisäiseen että toimivaltaisille viranomaisille tehtävään raportointiin.

4 Toimintojen järjestäminen pakotesäätelyn ja kansallisten jäädyttämispäätösten noudattamiseksi

4.1 Yleistä

- (1) Rahanpesulain 3 luvun 16 §:n mukaan ilmoitusvelvollisella on oltava tehokkaat toimintaperiaatteet, menettelytavat ja sisäinen valvonta sen varmistamiseksi, että ilmoitusvelvollinen noudattaa niitä velvoitteita, joita ilmoitusvelvolliselle seuraa pakotesäätelystä sekä kansallisista jäädyttämispäätöksistä.
- (2) Rahanpesulain 9 luvun 1 §:n 1 momentin mukaan ilmoitusvelvollisen on nimettävä johdostaan henkilö, joka siinä vastaa rahanpesulain ja sen nojalla annettujen säännösten ja määräysten noudattamisen valvonnasta.
- (3) Rahanpesulain 9 luvun 1 §:n 1 momentin mukaan ilmoitusvelvollisen on huolehdittava, että sen työntekijät saavat koulutuksen rahanpesulain ja sen nojalla annettujen säännösten ja määräysten noudattamisen varmistamiseksi.

4.2 Roolit ja vastuut pakotesäätelyn ja kansallisten jäädyttämispäätösten noudattamisen varmistamiseksi

OHJE (kohdat 4–6)

- (4) Finanssivalvonnan tulkinnan mukaan rahanpesulain 3 luvun 16 §:n tarkoittama tehokas sisäinen valvonta tarkoittaa sitä, että valvottavan organisaatiossa tulee olla selkeästi määritetyt roolit ja vastuut pakotesäätelyn ja kansallisten jäädyttämispäätösten noudattamisen varmistamiseksi.
- (5) Finanssivalvonta suosittaa, että kohdassa 4 tarkoitetut roolit ja vastuut kuvataan kirjallisesti esimerkiksi ylläpitämällä ajantasaista organisaatiokaaviota, josta käy ilmi ne yksiköt ja/tai henkilöt, joiden tehtäviin kuuluu pakotteiden noudattamisen varmistaminen.
- (6) Finanssivalvonnan tulkinnan mukaan rahanpesulain 9 luvun 1 §:n 1 momentti tarkoittaa, että valvottavan on nimettävä johdostaan henkilö, joka vastaa valvottavassa pakotteiden noudattamisen valvonnasta. Johdosta nimettävällä henkilöllä tulee olla tehtävän hoitamiseksi riittävä asiantuntemus, osaaminen ja toimivaltuudet. Johdosta nimitettävä henkilö voi olla sama tai eri henkilö kuin se johdosta nimitetty henkilö, joka vastaa rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen estämisestä koskevien rahanpesulain ja sen nojalla annettujen säännösten ja määräysten noudattamisen valvonnasta.

4.2.1 Puolustuslinjat

- (7) Tässä luvussa kolmen puolustuslinjan mallilla tarkoitetaan valvottavan sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan mallia, jossa tehtävät sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan toteuttamiseksi jakautuvat seuraavien toimintojen kesken:
 - valvottavan liiketoimintayksiköt (ensimmäinen puolustuslinja)
 - riippumattomat riskienhallinta- ja compliance-toiminnot (toinen puolustuslinja)
 - sisäinen tarkastus (kolmas puolustuslinja).

- (8) EBA on antanut hallintoa ja ohjausta koskevat ohjeet (EBA/GL/2021/05), joita sovelletaan luottolaitoksiin ja eräisiin muihin ilmoitusvelvollisiin⁴.
- (9) EBA:n ohjeet hallinnosta ja ohjauksesta perustuvat kolmen puolustuslinjan malliin, joita käsitellään erityisesti EBA:n ohjeiden sisäisen valvonnan järjestelmää ja mekanismeja koskevassa osastossa V. EBA:n ohjeiden loppuraportin johdannon mukaan kolmen puolustuslinjan tehtävät pitävät sisällään:

Ensimmäinen puolustuslinja

Ensimmäisellä puolustuslinjalla tarkoitetaan valvottavan liiketoimintayksiköitä. Liiketoimintayksiköillä on operatiivista toimintaa varten luodut prosessit ja valvonta sen varmistamiseksi, että liiketoimintaan liittyvät riskit tunnistetaan, analysoidaan ja arvioidaan ja lisäksi niitä seurataan ja hallitaan ja niistä raportoidaan johdolle. Ensimmäisen puolustuslinjan tehtävänä on varmistaa, että liiketoimintaa harjoitetaan valvottavan johdon asettaman riskinottohalukkuuden puitteissa ja että liiketoimintaa harjoitetaan ulkoisten ja sisäisten vaatimusten mukaisesti.

Toinen puolustuslinja

Riskienhallintatoiminto ja vaatimustenmukaisuuden valvontaa (compliance) koskeva toiminto muodostavat toisen puolustuslinjan.

Toiseen puolustuslinjaan kuuluva riskienhallintatoiminto edesauttaa toimivan riskienhallintakehyksen toteuttamista koko valvottavassa ja se on tyypillisesti vastuussa riskien tunnistamisesta, seurannasta, analysoinnista, mittaamisesta, hallinnasta ja raportoinnista. Sen tehtävänä on muodostaa kokonaisvaltainen näkemys kaikista valvottavan toimintaan liittyvistä riskeistä yksilöllisesti ja konsolidoituna. Se haastaa ja avustaa ensimmäistä puolustuslinjaa riskienhallintatoimenpiteiden toteuttamisessa valvottavan eri liiketoiminta-alueilla sen varmistamiseksi, että ensimmäisen puolustuslinjan prosessi ja valvonta on asianmukaisesti suunniteltu ja tehokas.

Vaatimustenmukaisuudenvalvontatoiminto (compliance-toiminto) tyypillisesti valvoo lakisäätteisten vaatimusten ja sisäisten ohjeiden noudattamista sekä antaa tukea ja neuvoja sääntelyn ja sisäisten ohjeiden noudattamisessa valvottavan johdolle ja muulle henkilöstölle.

Sekä riskienhallintatoiminnolla että compliance-toiminnolla on roolinsa sen varmistamisessa, että ensimmäisen puolustuslinjan toteuttamia sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan menetelmiä muutetaan tarvittaessa.

Kolmas puolustuslinja

Kolmannella puolustuslinjalla tarkoitetaan riippumatonta sisäisen tarkastuksen toimintoa. Sisäisen tarkastuksen toiminnon tehtävänä on tehdä tarkastuksia mm. sen varmistamiseksi, että hallinnon järjestelyt, prosessit ja mekanismit ovat järjestyneitä ja tehokkaita, ne on saatettu voimaan ja niitä noudatetaan johdonmukaisesti. Sisäinen tarkastustoiminto vastaa myös kahden ensimmäisen puolustuslinjan riippumattomasta tarkastamisesta.

⁴ Kts. soveltamisalan osalta Finanssivalvonnan verkkosivut <https://www.finanssivalvonta.fi/saantely/euroopan-valvontaviranomaisten-ohjeet/>.

OHJE (kohdat 10–14)

- (10) Finanssivalvonta suosittaa, että myös ne valvottavat, jotka eivät kuulu kohdassa 8 tarkoitettujen EBAn ohjeiden soveltamisalan piiriin arvioivat suhteellisuusperiaatetta noudattaen onko valvottavan koko, toiminnan luonne, laatu ja organisatoriset rakenteet huomioiden tarkoituksenmukaista rakentaa valvottavan riskienhallinta ja -valvonta kolmen puolustuslinjan mallin mukaisesti, jollei tätä vaatimusta ole asetettu muussa valvottavaa koskevassa sääntelyssä. Esimerkiksi sijoituspalveluyrityksiin sovelletaan EBAn ohjeita direktiivin (EU) 2019/2034 mukaisesta sisäisestä hallinnoinnista ja ohjauksesta (EBA/GL/2021/14).⁵
- (11) Finanssivalvonta suosittaa, että valvottava kiinnittää huomiota yrityksen organisaatorakenteen selkeyteen, jotta sisäistä valvontaa voidaan suorittaa mahdollisimman tehokkaasti.
- (12) Finanssivalvonta suosittaa, että valvottavalla on menettelytavat sen varmistamiseksi, että sisäinen tarkastus tai muu sisäistä valvontaa suorittava toiminto arvioi etukäteen määritellyssä syklissä ja aikataulussa:
- valvottavan pakotteita koskevien toimintaperiaatteiden ja muiden pakotteita koskevien sisäisten ohjeiden riittävyttä suhteessa valvottavan dokumentoimiin riskeihin nähden
 - pakotteita koskevien toimintaperiaatteiden ja sisäisten ohjeiden toimeenpanon tehokkuutta
 - mahdollisen toisen puolustuslinjan suorittaman valvonnan ja laadunvalvonnan tehokkuutta
 - valvottavan pakotteita koskevan koulutusohjelman kattavuutta ja tehokkuutta.
- (13) Finanssivalvonta suosittaa, että sisäisen tarkastuksen työntekijöillä, joiden vastuulla on suorittaa pakotteisiin liittyviä arviointeja, on riittävä ymmärrys ja osaaminen pakotesääntelyn ja jäädytyspäätösten noudattamisesta.
- (14) Finanssivalvonta suosittaa valvottavaa varmistamaan, että sisäisen tarkastuksen ja compliance-toiminnon esiin nostamien puutteiden korjaamiseksi tarvittavat toimenpiteet suoritetaan asianmukaisesti ja tehokkaasti. Myös sisäisen tarkastuksen ja compliance-toiminnon toimenpidesuositukset tulisi toteuttaa sovitussa aikataulussa ja laajuudessa.

4.2.2 Johdon tehtävät pakotesääntelyn ja kansallisten jäädyttämispäätösten noudattamisessa

- (15) Finanssivalvonnan oikeus antaa tarkempia määräyksiä asiakkaan tuntemisessa noudatettavista menettelytavoista sekä asiakkaista valvottavan toiminnalle aiheutuvien riskien hallinnasta perustuu seuraaviin säännöksiin: MLL 39 §:n 4 momentti, LLL 15 luvun 18 §:n 4 momentti, laki virtuaalivaluutan tarjoajista 13 §:n 4 momentti, SipaL 12 luvun 3 §:n 4 momentti, AIFML 12 luvun 10 §, VYL 6 luvun 21 §:n 4 kohta, SRL 26 luvun 15 §:n 4 momentti sekä arvo-osuusjärjestelmästä ja selvitystoiminnasta annetun lain 8 luvun 13 §.
- (16) Määräyksissä 17–18 valvottavalla tarkoitetaan edellä kohdassa 15 tarkoitettujen määräyksenantovaltuuksien piiriin kuuluvia valvottavia.

⁵ Kts. soveltamisalan osalta Finanssivalvonnan verkkosivut <https://www.finanssivalvonta.fi/saantely/euroopan-valvontaviranomaisten-ohjeet/>.

MÄÄRÄYS (kohdat 17–18)

- (17) Valvottavan johdon on hyväksyttävä valvottavan toimintaperiaatteet, menettelytavat ja sisäinen valvonta pakotteiden noudattamiseksi sekä seurattava ja kehitettävä niihin liittyviä toimenpiteitä. Toimintaperiaatteiden tulee kattaa sekä pakotesäätely että kansalliset jäädyttämispäätökset.
- (18) Valvottavan johdon on varmistettava, että valvottavalla on riittävät resurssit valvottavan pakoteriskien hallintaan ja pakotesäätelyn ja kansallisten jäädyttämispäätösten noudattamisen varmistamiseksi.

OHJE (kohdat 19–21)

- (19) Finanssivalvonta suosittaa, että kohtia 17–18 noudattavat myös ne valvottavat, joita kohdassa 15 luetellut määräyksenantovaltuudet eivät koske.
- (20) Finanssivalvonnan tulkinnan mukaan rahanpesulain 3 luvun 16 §:n tarkoittama tehokas sisäinen valvonta edellyttää, että valvottavan johdolle raportoidaan säännöllisesti valvottavan pakotteita koskevan riskienhallinnan haavoittuvuuksista, puutteista ja kehittämiseksi tehtyjen toimenpiteiden edistymisestä.
- (21) Finanssivalvonta suosittaa, että valvottavan johto omassa toiminnassaan edistää yrityskulttuuria, joka kannustaa toimimaan lakien ja sisäisten ohjeiden mukaisesti ja ilmoittamaan sisäisistä väärinkäytöksistä sekä varmistaa, että valvottava puuttuu niihin tehokkaasti ja oikeasuhtaisesti.

4.3 Toimintaperiaatteet, menettelytavat ja muu sisäinen ohjeistus

- (22) Finanssivalvonnan oikeus antaa tarkempia määräyksiä asiakkaan tuntemisessa noudatettavista menettelytavoista sekä asiakkaista valvottavan toiminnalle aiheutuvien riskien hallinnasta perustuu seuraaviin säännöksiin: MLL 39 §:n 4 momentti, LLL 15 luvun 18 §:n 4 momentti, laki virtuaalivaluutan tarjoajista 13 §:n 4 momentti, SipaL 12 luvun 3 §:n 4 momentti, AIFML 12 luvun 10 §, VYL 6 luvun 21 §:n 4 kohta, SRL 26 luvun 15 §:n 4 momentti sekä arvo-osuusjärjestelmästä ja selvitystoiminnasta annetun lain 8 luvun 13 §.
- (23) Määräyksessä 30 valvottavalla tarkoitetaan edellä kohdassa 22 tarkoitettujen määräyksenantovaltuuksien piiriin kuuluvia valvottavia.

OHJE (kohdat 24–29)

- (24) Finanssivalvonnan tulkinnan mukaan rahanpesulain 3 luvun 16 § tarkoittaa, että valvottavalla tulee olla pakotesäätelyä ja kansallisia jäädyttämispäätöksiä koskevat kirjalliset toimintaperiaatteet. Toimintaperiaatteet ovat ylätason linjauksia. Niistä tulee käydä ilmi ainakin ne pakotteita asettavat tahot, joiden pakotteita valvottava noudattaa pakoteriskien tunnistamisessa, arvioinnissa, seurannassa ja rajoittamisessa sekä ylätason kuvaus käytettävistä menetelmistä ja prosesseista.
- (25) Finanssivalvonnan tulkinnan mukaan rahanpesulain 3 luvun 16 § tarkoitetut menettelytavat ovat kohdassa 24 tarkoitettuja toimintaperiaatteita yksityiskohtaisempia ja ohjaavat valvottavan käytännön toimenpiteitä pakotesäätelyn ja kansallisten jäädyttämispäätösten noudattamiseksi. Valvottavan toiminnan luonteesta, koosta ja laajuudesta riippuen menettelytavat voivat pitää sisällään eri tason ohjeistuksia yleisen tason ohjeistuksista yksityiskohtaisiin toimintaohjeisiin. Valvottavan tulee varmistaa, että joko toimintaperiaatteet tai menettelytavat sisältävät kuvauksen pakoteriskien hallintaan

liittyvistä prosesseista, työntekijöiden/yksiköiden rooleista ja vastuista sekä muista pakoteriskien hallintaan liittyvistä tehtävistä. Toimintaperiaatteiden ja menettelytapojen tulee olla dokumentoituja.

- (26) Finanssivalvonta suosittaa valvottavaa etsimään tasapainon siinä, että sillä on tehokkaat menettelytavat pakoteriskien hallitsemiseksi ja toisaalta siinä, etteivät sen menettelytavat pakoteriskien hallitsemiksi kuitenkaan johda aiheettomaan palveluiden käytön estämiseen asiakkailta.
- (27) Finanssivalvonnan tulkinnan mukaan rahanpesulain 3 luvun 16 §:ssä esitetty vaatimus toimintaperiaatteiden tehokkuudesta tarkoittaa, että valvottavan tulee arvioida toimintaperiaatteidensa riittävyys suhteessa valvottavan toimintaan liittyviin pakoteriskeihin. Valvottavan tulee arvioida toimintaperiaatteita määrääjain uudelleen niin, että muutokset toimintaympäristössä ja valvottavan omassa liiketoiminnassa otetaan huomioon ja toimintaperiaatteita päivitetään tarvittaessa.
- (28) Finanssivalvonnan tulkinnan mukaan rahanpesulain 3 luvun 16 §:n mukaiset tehokkaat toimintaperiaatteet, menettelytavat ja sisäinen valvonta tarkoittavat, että valvottavan tulee laatia myös yksityiskohtaiset käytännön toimintaohjeet pakotesäätelyn ja kansallisten jäädyttämispäätösten noudattamisen varmistamiseksi.
- (29) Finanssivalvonnan tulkinnan mukaan rahanpesulain 3 luvun 16 §:n mukainen tehokas sisäinen valvonta tarkoittaa muun muassa sen valvomista, että toimintaperiaatteet, menettelytavat ja yksityiskohtaisemmat toimintaohjeet on saatettu osaksi valvottavan päivittäisiä toimintoja.

MÄÄRÄYS (kohta 30)

- (30) Valvottavan on tarkastettava pakotesäätelyn ja kansallisten jäädyttämispäätösten noudattamista koskevien toimintaperiaatteiden ajantasaisuus ja oikeellisuus säännöllisesti, vähintään kerran vuodessa ja tarvittaessa päivitettävä toimintaperiaatteita.

OHJE (kohdat 31–32)

- (31) Finanssivalvonta suosittaa, että kohtaa 30 noudattavat myös ne valvottavat, joita kohdassa 22 luetellut määräyksenantovaltuudet eivät koske.
- (32) Finanssivalvonta suosittaa, että kohdassa 30 tarkoitetuissa toimintaperiaateissa esitetään yleiskuvaus niistä keinoista ja menetelmistä, joita valvottava käyttää pakotesäätelyn ja kansallisten jäädyttämispäätösten noudattamiseksi.

4.4 Työntekijöiden koulutus ja osaaminen pakotteisiin liittyen

- (33) Rahanpesulain 9 luvun 1 §:n 1 momentin mukaan ilmoitusvelvollisen on huolehdittava, että sen työntekijät saavat koulutuksen rahanpesulain ja sen nojalla annettujen säännösten noudattamisen varmistamiseksi.

OHJE (kohdat 34–40)

- (34) Finanssivalvonnan tulkinnan mukaan rahanpesulain 9 luvun 1 §:n 1 momentin tarkoittama velvollisuus huolehtia työntekijöiden koulutuksesta pitää sisällään pakotesäätelyn ja kansallisten jäädyttämispäätösten noudattamiseen liittyvän asiakkaan tuntemisen ja toimet sen varmistamiseksi, että valvottava noudattaa pakotesäätelyä ja kansallisia jäädyttämispäätöksiä.

- (35) Finanssivalvonnan tulkinnan mukaan rahanpesulain 9 luvun 1 §:n 1 momentin tarkoittama velvollisuus huolehtia työntekijöiden koulutuksesta tarkoittaa sitä, että valvottavan tulee laatia koulutusta koskevat toimintaperiaatteet ja menettelytavat sekä valvoa niiden noudattamista muun muassa siten, että koulutusten ajankohdista, sisällöstä ja osallistujista pidetään kirjaa.
- (36) Finanssivalvonnan tulkinnan mukaan 9 luvun 1 §:n 1 momentin veloitteen noudattamiseksi valvottavan antaman koulutuksen tulee olla riittävän yksityiskohtaista, jotta varmistetaan, että valvottavan työntekijöillä on valmiudet suoriutua työtehtävistään sääntelyn ja valvottavan toimintaperiaatteiden ja menettelytapojen edellyttämin tavoin. Veloitteen täyttäminen voi edellyttää sitä, että eri työntekijäryhmille on laadittu omat räätälöidyt koulutussisällöt.
- (37) Finanssivalvonta suosittaa, että kohdassa 36 tarkoitettu koulutus pitää sisällään sen, että valvottava huolehtii työntekijöiden perehdyttämisestä ja ammattitaidon ylläpidosta koskien
- pakotesääntelyn ja kansallisten jäädyttämispäätösten noudattamiseen liittyviä asiakkaan tuntemisen menettelyjä ja
 - pakotesääntelyä ja kansallisten jäädyttämispäätösten noudattamista.
- (38) Finanssivalvonta suosittaa valvottavaa huolehtimaan työntekijöiden ammattitaidon jatkuvasta ylläpidosta työntekijöiden työtehtävien edellyttämässä laajuudessa koko työsuhteen ajan. Työntekijöiden saaman koulutuksen riittävyttä ja ajantasaisuutta tulisi seurata.
- (39) Finanssivalvonta suosittaa, että valvottava huomioi koulutuksessa valvottavan toiminnan luonteen, koon ja laajuuden, jotta koulutus on oikeasuhtaista valvottavan asiakaskuntaan, maantieteelliseen sijaintiin, tuotteisiin ja palveluihin sekä jakelukanaviin nähden.
- (40) Finanssivalvonta suosittaa, että valvottava päivittää koulutusohjelmaa säännöllisesti, ja erityisesti tilanteissa, joissa valvottavan sisäisessä valvonnassa on havaittu puutteita valvottavan pakotesääntelyn ja kansallisten jäädyttämispäätösten noudattamiseen liittyvissä menettelyissä.

5 Pakotesäätelyn ja kansallisten jäädyttämispäätösten vaikutusten arviointi valvottavan toimintaan

- (1) Tässä luvussa pakotesäätelyn ja kansallisten jäädyttämispäätösten vaikutusten arvioinnilla valvottavan toimintaan tarkoitetaan valvottavan laatimaa riskiarviota, jossa valvottava pyrkii tunnistamaan siihen kohdistuvia pakotteisiin liittyviä uhkia ja haavoittuvuuksia sekä arvioimaan uhkien ja haavoittuvuuksien tapahtumisen todennäköisyyksiä.⁶
- (2) Finanssivalvonnan oikeus antaa tarkempia määräyksiä asiakkaan tuntemisessa noudatettavista menettelytavoista sekä asiakkaista valvottavan toiminnalle aiheutuvien riskien hallinnasta perustuu seuraaviin säännöksiin: MLL 39 §:n 4 momentti, LLL 15 luvun 18 §:n 4 momentti, laki virtuaalivaluutan tarjoajista 13 §:n 4 momentti, SipaL 12 luvun 3 §:n 4 momentti, AIFML 12 luvun 10 §, VYL 6 luvun 21 §:n 4 kohta, SRL 26 luvun 15 §:n 4 momentti sekä arvo-osuusjärjestelmästä ja selvitystoiminnasta annetun lain 8 luvun 13 §.
- (3) Määräyksessä 6 valvottavalla tarkoitetaan edellä kohdassa 2 tarkoitettujen määräyksenantovaltuuksien piiriin kuuluvia valvottavia.

OHJE (kohdat 4–5)

- (4) Finanssivalvonnan tulkinnan mukaan rahanpesulain 3 luvun 16 §:ssä tarkoitettujen tehokkaiden toimintaperiaatteiden, menettelytapojen ja sisäisen valvonnan menettelyiden laatiminen edellyttää, että valvottava on ensin laatinut riskiarvion, jossa se tunnistaa ja arvioi siihen kohdistuvia pakotesäätelyn ja kansallisten jäädyttämispäätösten noudattamatta jättämiseen liittyviä riskejä sekä näiden todennäköisyyksiä.
- (5) Finanssivalvonnan tulkinnan mukaan rahanpesulain 3 luvun 16 §:ssä tarkoitettujen tehokkaiden, toimintaperiaatteiden, menettelytapojen ja sisäisen valvonnan menettelyiden tulee olla oikeasuhtaisia suhteessa riskiarviossa tunnistettuihin riskeihin. Valvottavan on mahdollista soveltaa riskiperusteista lähestymistapaa päättäessään siitä, miten se allokoii resursseja pakotesäätelyn ja kansallisten jäädyttämispäätösten noudattamisen varmistamiseksi. Tällöin tulee kuitenkin varmistaa, että valvottavalla on kaikilla toimintansa osa-alueilla riittävät resurssit sen varmistamiseksi, että pakotesäätelyä ja kansallisia jäädyttämispäätöksiä noudatetaan kaikilta osin. Riskiperusteista harkintaa ei voi käyttää sen suhteen, noudattaako valvottava pakotesäätelyä ja kansallisia jäädyttämispäätöksiä kaikilta osin.

Esimerkki 1:

Valvottava on laatimansa pakotteita koskevan riskiarvion perusteella arvioinut, että Venäjälle asetetut laajat pakotteet vaikuttavat sen toimintaan riskiä kohottavasti. Valvottava kohdentaa riskiperusteisesti enemmän resursseja niille toimintansa osa-alueille, jotka ovat haavoittuvimmassa asemassa Venäjälle asetettujen pakotteiden suhteen. Valvottava mm. selvittää tehostetusti Venäjän maksuliikennettä (ml. maksuliikenteen taustojen ja tarkoituksen selvittäminen) niiden asiakkaiden osalta, joilla on maksuja Venäjältä/Venäjälle.

⁶ Näissä määräyksissä ja ohjeissa käsitellään valvottavan pakotesäätelyyn ja kansallisten jäädyttämispäätösten noudattamiseen liittyviä velvoitteita osana rahanpesulain mukaista asiakkaan tuntemista. Valvottavan tulee huomioida, että pakotesäätely ja kansalliset jäädyttämispäätökset voivat aiheuttaa valvottavalle velvoitteita myös mm. suhteessa sen liikekumppaneihin ja muihin yhteistyötahoihin. Näitä velvoitteita ei käsitellä kuitenkaan näissä määräyksissä ja ohjeissa.

Valvottava on myös arvioinut, että Nicaragualle asetetuilla pakotteilla ei ole juurikaan vaikutusta yhteisölle. Valvottavan tulee tästä huolimatta noudattaa Nicaraguan pakotejärjestelmään liittyviä kieltoja ja velvoitteita, mutta sen ei ole tarpeen osoittaa yhtä paljon resursseja tämän pakotejärjestelmän noudattamisen varmistamiseksi kuin korkeampiriskiseksi arvioimiensa pakotteiden osalta. Nicaraguan pakotejärjestelmä sisälsi arviointihetkellä ainoastaan henkilö- ja yhteisöpakotteita, joten valvottava huolehtii, että Nicaraguan pakotejärjestelmään liittyvä pakoteluettelo on sisällytetty valvottavan pakotemonitorointiin, eikä se luo tätä riskiä varten erityisiä omia riskinhallintamenettelyjä.

Esimerkki 2:

Pankki Y:llä, on asiakkainaan yrityksiä, joilla on paljon pakotteiden noudattamisen kannalta riskilliseksi arvioitua liiketoimintaa Keski-Amerikassa ja etenkin Nicaraguassa paikallisen hallinnon kanssa. Pankki Y on päättänyt riskiarvionsa perusteella kohdistaa tehostetun tuntemisen toimenpiteitä kyseisiin yritysasiakkaisiin

MÄÄRÄYS (kohta 6)

- (6) Valvottavan tulee laatia riskiarvio, jossa valvottava tunnistaa siihen kohdistuvia pakotesäätelyn ja kansallisten jäädyttämispäätösten noudattamatta jättämiseen sekä pakotteiden kiertämiseen liittyviä uhkia ja haavoittuvuuksia sekä arvioi uhkien ja haavoittuvuuksien tapahtumisen todennäköisyyksiä. Riskiarvion ajantasaisuus tulee tarkistaa vähintään vuosittain. Tarvittaessa riskiarviota tulee päivittää. Ajantasaisuuden tarkistaminen ja riskiarvioon tehtävät päivitykset perusteluineen tulee dokumentoida.

OHJE (kohdat 7–12)

- (7) Finanssivalvonta suosittaa, että kohtaa 6 noudattavat myös ne valvottavat, joita kohdassa 2 luetellut määräyksenantovaltuudet eivät koske.
- (8) Edellä kohdassa 6 ajantasaisuuden tarkistamisella tarkoitetaan sitä, että valvottava tarkistaa, onko valvottavan toimintaympäristössä tapahtunut sellaisia muutoksia, joiden perusteella riskiarvioita olisi tarpeen päivittää. Edellä mainittuja muutoksia voisivat olla esimerkiksi merkittävät muutokset sääntelyssä uuden pakotejärjestelmän muodossa tai uusien tuotteiden ja palveluiden tarjoaminen silloin, kun ne vaikuttavat valvottavan pakoteriskeihin.
- (9) Finanssivalvonta suosittaa, että valvottava päivittää riskiarviota myös silloin, kun valvottavan riskienhallintakeinoissa tapahtuu muutoksia tai valvottava havaitsee toiminnassaan uusia haavoittuvuuksia. Valvottavan tulisi huolehtia, että valvottavan luvun 4.2 kohdassa 6 tarkoitetulle johdolle raportoidaan säännöllisesti pakoteriskien muutoksista.
- (10) Finanssivalvonta suosittaa, että valvottavan riskiarviosta käy ilmi valvottavan perusteltu näkemys valvottavaan kohdistuvista pakoteriskeistä, jotka pitävät sisällään ainakin seuraavat kuvaukset:
- miten valvottavan tarjoamia tuotteita ja palveluita voidaan käyttää hyväksi pakotteiden kiertämisessä
 - mitä pakoteriskejä kohdistuu valvottavan asiakkaisiin, tuotteisiin, palveluihin ja jakelukanaviin sekä maantieteellisiin alueisiin (esim. asiakkaan liiketoimien liitynnät laajamittaisten pakotteiden kohteena oleviin maihin)
 - mitä pakoteriskejä valvottavan maantieteelliseen sijoittautumiseen kohdistuu

- mitä terrorismin rahoittamiseen liittyviä pakoteriskejä⁷ valvottavan toimintaan kohdistuu
 - mitä joukkotuhousoseiden leviämisen rahoittamiseen liittyviä pakoteriskejä⁸ valvottavan toimintaan kohdistuu.
- (11) Finanssivalvonta suosittaa, että valvottava erottelee riskiarviossa asiakkaisiin, tuotteisiin ja palveluihin, jakelukanaviin ja maantieteellisiin alueisiin liittyvät pakoteriskit liiketoiminta-aluekohtaisesti.
- (12) Finanssivalvonta suosittaa, että valvottava huomioi riskiarviota päivittäessään riskiä nostavina tekijöinä edellisen riskiarvion laatimisen/päivittämisen jälkeen
- valvottavassa havaitut tilanteet, joissa ei ole toimittu pakotesäätelyn tai kansallisten jäädyttämissäätösten edellyttämällä tavalla;
 - edellä mainittuja koskevat läheltä piti -tilanteet;
 - valvottavassa havaitut tilanteet, joissa on yritetty kiertää pakotteita; ja
 - pakotteita koskevat valvottavan ilmoitukset epäilyttävistä liiketoimista.

⁷ YK:n päätöslauselmat 1267 (v.1999), 1989 (v.2011) ja 2253 (v.2015). Kts. myös FATF:n suositukset, suositus 6. Targeted financial sanctions related to terrorism and terrorist financing.

⁸ Kts. FATF:n suositukset, suositus 7. Targeted financial sanctions related to proliferation.

6 Asiakkaan tunteminen pakotesäntelyn ja kansallisten jäädyttämispäätösten noudattamisen varmistamiseksi

6.1 Yleistä

- (1) Rahanpesulain 3 luvun 16 §:ssä säädetään pakotesäntelyn ja kansallisten jäädyttämispäätösten noudattamisvelvollisuuden toteuttamiseksi vaadituista toimintaperiaatteista, menettelytavoista ja sisäisestä valvonnasta.
- (2) Neuvoston asetuksen (EY) 2580/2001 1 artiklan 5 kohdan mukaan *oikeushenkilön, ryhmän tai yhteisön omistamisella* tarkoitetaan yli 50 prosentin omistusta kyseisen oikeushenkilön, ryhmän tai yhteisön omistusoikeuksista taikka sen osake-enemmistöä.
- (3) Neuvoston asetuksen (EY) 2580/2001 1 artiklan 6 kohdassa ja EU:n pakotteita koskevissa parhaissa käytänteissä⁹ määritellään edellytykset, joiden täytyessä katsotaan, että oikeushenkilö tai yhteisö on toisen henkilön tai yhteisön *määräysvallassa*¹⁰. EU:n pakotteita koskevissa parhaissa käytänteissä¹¹ määritellään myös, mitä pidetään *välillisenä saataville asettamisena*.
- (4) Jäädyttämislain 3 § ja 6–7 § asettavat kiellon siirtää, muuntaa ja luovuttaa varoja kansallisten jäädyttämispäätösten kohteena oleville luonnollisille henkilöille ja oikeushenkilöille.
- (5) Finanssivalvonnan rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen estämistä koskevien määräysten ja ohjeiden 2/2023 luvussa 6 annetaan määräyksiä ja ohjeita asiakkaan tuntemisesta.
- (6) Tässä luvussa annetaan kohdassa 5 tarkoitettuja määräyksiä ja ohjeita tarkentavia määräyksiä ja ohjeita siltä osin kuin pakotesäntelyn ja kansallisten jäädyttämispäätösten noudattamiseksi tarpeellinen asiakkaan tunteminen sitä edellyttää.

OHJE (kohdat 7–14)

- (7) Finanssivalvonta suosittaa valvottavaa kiinnittämään erityistä huomiota siihen, että se noudattaa huolellisesti sekä pakotesäntelyn että kansallisten jäädyttämispäätösten mukaisia velvoitteita. Tämä on tärkeää erityisesti silloin, jos valvottava käyttää pakotemonitoroinnissa ulkomaalaisten palveluntarjoajien palveluja, joissa ei ole huomioitu kansallisten jäädyttämispäätösten noudattamisvelvollisuutta.
- (8) Finanssivalvonnan tulkinnan mukaan rahanpesulain 3 luvun 16 §:ssä tarkoitettut pakotesäntely ja kansalliset jäädyttämispäätökset koskevat kaikkia luonnollisia henkilöitä ja oikeushenkilöitä ja ne asettavat velvoitteen jäädyttää pakotesäntelyyn kuuluvissa asetuksissa nimetyille ja kansallisten jäädyttämispäätösten kohteena oleville tahoille kuuluvat varat ja muut taloudelliset resurssit sekä velvoitteen olla luovuttamatta varoja tai taloudellisia resursseja näille tahoille. Pikasiirtojen osalta noudatetaan kuitenkin myös mitä luvussa 7.3.1 on todettu. (*Annettu 8.1.2025, voimaan 9.1.2025*)
- (9) Finanssivalvonta suosittaa valvottavaa kiinnittämään erityistä huomiota kunkin EU:n pakoteasetuksen¹² soveltamisalaan. EU:n pakoteasetuksissa jäädyttämismenpiteet koskevat tyypillisesti

⁹ EU:n pakotteita koskevat parhaat käytänteet, kohta 63.

¹⁰ Kts. myös luku 6.2.1.

¹¹ EU:n pakotteita koskevat parhaat käytänteet, kohta 66.

¹² EU:n voimassa olevat pakoteohjelmat: <https://www.sanctionsmap.eu/#/main>.

pakoteasetuksissa nimettyjä tahoja ja niiden omistuksessa, hallussa tai määräysvallassa olevia varoja ja taloudellisia resursseja. Pakotesäätelyn velvoitteisiin kuuluu tyypillisesti kieltä saattaa suoraan tai välillisesti mitään varoja tai taloudellisia resursseja pakotteiden kohteena olevien tahojen saataville.

Esimerkki:

Jos valvottavan asiakas on EU:n pakoteasetuksessa nimetty luonnollinen henkilö tai oikeushenkilö, tulee valvottavan jäädyttää asiakkaan varat. Lisäksi tulee huolehtia, ettei valvottava saata taloudellisia resursseja EU:n pakoteasetuksessa nimettyjen tahojen saataville.

- (10) Finanssivalvonta suosittaa valvottavaa kiinnittämään erityistä huomioita Euroopan komission kantaan siitä, että omistus tai määräysvalta voi myös toteutua sen johdosta, että sellainen oikeushenkilö tai yhteisö, jota ei ole nimetty pakoteasetuksissa, on useamman eri pakoteasetuksissa nimetyt henkilön tai yhteisön yhteisessä omistuksessa.¹³
- (11) Finanssivalvonta suosittaa valvottavaa huomioimaan, että vaikka EU:n pakoteasetuksissa ei ole määriteltä sitä, mitä oikeushenkilön, ryhmän tai yhteisön omistamisella tarkoitetaan, on EU:n pakotteita koskeissa parhaissa käytänteissä¹⁴ määriteltä, että jos nimetyllä taholla on yli 50 prosentin omistus toisen oikeushenkilön tai yhteisön omistusoikeuksista tai sen osake-enemmistö, katsotaan että oikeushenkilö tai yhteisö on toisen henkilön tai yhteisön omistuksessa. Kyseisessä kohdassa viitataan neuvoston asetukseen (EY) 2580/2001, johon on kirjattu tämä EU:n ns. 50 prosentin sääntö¹⁵. Tätä 50 prosentin sääntöä on sovellettu myös muissa EU:n pakoteasetuksissa.
- (12) Finanssivalvonta suosittaa valvottavaa kiinnittämään erityistä huomiota siihen, että pakotesäätelyyn liittyvät velvoitteet voivat edellyttää valvottavalta kohdassa 9 mainittujen toimenpiteiden sijaan myös toisenlaisia toimenpiteitä esimerkiksi pidättäytymisen suorittamasta tietynlaisia liiketoimia kohde- maan tiettyjen talouden aloilla toimivien yritysten kanssa (ns. *sektoripakotteet*)¹⁶.
- (13) Finanssivalvonta suosittaa valvottavaa huomioimaan, että vaikka pakotesäätely ja kansalliset jäädyttämisspäätökset tyypillisesti asettavat veloitteen varojen jäädyttämiseen ja saataville saattamisen kieltöön sekä tapauskohtaisesti muitakin rajoituksia palveluiden tarjoamiseen (ns. *sektoripakotteet*), ne eivät velvoita pakotteiden kohteena olevien asiakkaiden asiakassuhteiden irtisanomiseen.¹⁷
- (14) Finanssivalvonta suosittaa valvottavaa huomioimaan, ettei pakotesäätelyn ja kansallisten jäädyttämisspäätösten noudattamisvelvollisuus merkitse sitä, että valvottavan tulisi kieltäytyä perustamasta asiakassuhteita tai irtisanoa asiakassuhteita kokonaisten asiakasryhmien kanssa, joihin liittyy korkea pakoteriski.

6.2 Asiakkaan tuntemistiedot

- (15) Rahanpesulain 3 luvussa säädetään asiakkaan tuntemista koskevista velvoitteista. Rahanpesulain 3 luvun 16 §:n mukaan ilmoitusvelvollisella tulee olla osana asiakkaan tuntemisen toimia tehokkaat

¹³ Komission usein kysytyt kysymykset: Varojen jäädyttämiseen ja varojen ja taloudellisten resurssien saataville asettamisen kieltöön liittyvät säännökset: Neuvoston asetus (EU) 269/2014. Kysymys 8.

¹⁴ EU:n pakotteita koskevat parhaat käytänteet, kohta 62.

¹⁵ Kts. Neuvoston asetuksen (EY) 2580/2001 1 artiklan kohta 5

¹⁶ Kts. Eurooppa-neuvoston ohje Venäjään kohdistettujen sektoripakotteiden osalta <https://www.consilium.europa.eu/fi/policies/sanctions/restrictive-measures-against-russia-over-ukraine/#economic>, viitattu 28.4.2023.

¹⁷ Kts. Rahanpesulain 3 luvun 1 §, joka koskee asiakkuushakemusten hylkäämistä sekä asiakassuhteiden rajoittamista ja irtisanomista.

asiakkaan tuntemisen menettelytavat pakotesäätelyn ja kansallisten jäädyttämispäätösten noudattamiseksi.

OHJE (kohdat 16–19)

- (16) Finanssivalvonnan tulkinnan mukaan rahanpesulain 3 luvun 16 §:n tarkoittamat tehokkaat menettelytavat pitävät sisällään menettelytavat asiakkaan tuntemistietojen hankkimiseksi, jotta valvottava pysyy havaitsemaan, hallitsemaan ja pienentämään valvottavan asiakkaisiin liittyviä pakoteriskejä.
- (17) Finanssivalvonnan tulkinnan mukaan rahanpesulain 3 luvun 16 § tarkoittaa, että valvottavan tulee kerätä tuntemistietoja asiakkaista asiakassuhteen perustamisen yhteydessä sekä säännöllisesti koko asiakassuhteen ajan, jotta se voi havaita asiakkuuteen liittyvän pakoteriskin kannalta merkitykselliset tekijät ja voi suorittaa pakotemonitorointia¹⁸.
- (18) Finanssivalvonta suosittaa valvottavaa soveltamaan tehostettua menettelyä asiakkaan tuntemiseksi silloin, kun valvottava arvioi, että tapaukseen liittyy tavanomaista suurempi pakoteriski¹⁹.
- (19) Finanssivalvonta suosittaa, että kohdassa 18 tarkoitetuissa tapauksissa valvottava hankkii riskiperusteeseen harkintaansa perustuen laajemmin asiakirjanäyttöä pakotesäätelyn ja kansallisten jäädyttämispäätösten noudattamisen varmistamiseksi. Tämä voi tarkoittaa esimerkiksi ulkoisten palveluntarjoajien tietopalveluiden hyödyntämistä sekä asiakkaan tai muun osapuolen konserniin kuuluvien yhtiöiden omistajien selvittämistä sitä todentavan asiakirjanäytön perusteella ja näiden yhtiöiden kaupparekisteriotteiden ja yhtiöjärjestysten tarkistamista.

6.2.1 Edunsaajien tunnistaminen pakotesäätelyn noudattamiseksi (*Annettu 30.5.2024, voimaan 27.6.2024*)

- (20) EU:n pakotteita koskevien parhaiden käytänteiden mukaan oikeushenkilön tai yhteisön katsotaan olevan toisen henkilön tai yhteisön *omistuksessa*²⁰, jos henkilöllä tai yhteisöllä on yli 50 prosentin omistus toisen yhteisön omistusoikeuksista tai sen osake-enemmistö.

Jos jokin seuraavista perusteista täyttyy, katsotaan, että oikeushenkilö tai yhteisö on toisen henkilön tai yhteisön *määräysvallassa*²¹, ellei tapauskohtaisesti toisin osoiteta:

- jollakin on oikeus tai valtuudet nimittää tai erottaa enemmistö kyseisen oikeushenkilön tai yhteisön hallinto-, johto- tai valvontaelinten jäsenistä;
- se, että joku on yksin äänioikeuttaan käyttäen nimittänyt enemmistön niistä oikeushenkilön tai yhteisön hallinto-, johto- tai valvontaelinten jäsenistä, jotka ovat toimineet tehtävässä kuluva tai edellisen tilikauden aikana;
- se, että joku oikeushenkilön tai yhteisön muiden osakkaiden tai jäsenten kanssa tehdyn sopimuksen nojalla määrää yksin enemmistöstä osakkaiden tai jäsenten äänistä kyseisessä oikeushenkilössä tai yhteisössä;

¹⁸ Kts. tarkemmin luku 7 Pakotemonitorointi.

¹⁹ Pakoteriskien arvioinnista tarkemmin luvun 5 kohta 10.

²⁰ EU:n pakotteita koskevat parhaat käytänteet, kohta 62.

²¹ EU:n pakotteita koskevat parhaat käytänteet, kohdat 63–65.

- d) jollakin on oikeus käyttää määräävää vaikutusvaltaa oikeushenkilössä tai yhteisössä kyseisen oikeushenkilön tai yhteisön kanssa tehdyn sopimuksen tai sen perustamiskirjan tai yhtiöjärjestyksen määräysten nojalla edellyttäen, että kyseistä oikeushenkilöä tai yhteisöä koskevassa laissa sallitaan, että siihen sovelletaan tällaista sopimusta tai määräystä;
 - e) jollakin on valta käyttää d alakohdassa tarkoitettua oikeutta käyttää määräävää vaikutusvaltaa, vaikkei tämä olisi kyseisen oikeuden haltija²²;
 - f) jollakin on oikeus käyttää oikeushenkilön tai yhteisön koko omaisuutta tai osaa siitä;
 - g) sellaisen oikeushenkilön tai yhteisön liiketoiminnan yhtenäinen johtaminen, joiden osalta julkistetaan konsolidoitu tilinpäätös;
 - h) se, että joku vastaa yhteisvastuullisesti oikeushenkilön, ryhmän tai yhteisön rahoitusvastuista tai takaa niitä.
- (21) EU:n pakotteita koskevien parhaiden käytänteiden²³ mukaan *varojen välillisenä saataville asettamisena* pidetään varojen tai taloudellisten resurssien asettamista pakoteluetteloon merkityn tahon omistuksessa tai määräysvallassa olevien oikeushenkilöiden tai yhteisöjen saataville, ellei tapauskohtaisesti voida varmistaa riskiperusteista lähestymistapaa soveltaen ja olosuhteet huomioiden, että kyseinen pakoteluetteloon merkitty henkilö tai yhteisö ei käytä kyseisiä varoja tai taloudellisia resursseja tai ei hyödy niistä.

Esimerkki:

Henkilöön Y kohdistuu EU:n pakotteita. Henkilö Y omistaa yhtiöstä A 30 %, mutta osakassopimuksen perusteella henkilö Y:llä on oikeus nimittää enemmistö yhtiö A:n hallituksen jäsenistä. Valvottavan tulee noudattaa pakotesäätelyn mukaisia velvoitteita suhteessa henkilö Y:hyn eikä se saa asettaa varoja tai taloudellisia resursseja myöskään yhtiö A:n saataville, ellei tapauskohtaisesti voida varmistaa riskiperusteista lähestymistapaa soveltaen ja olosuhteet huomioiden, että Y ei käytä kyseisiä varoja tai taloudellisia resursseja tai ei hyödy niistä.

OHJE (kohdat 22–23)

- (22) Finanssivalvonnan tulkinnan mukaan rahanpesulain 3 luvun 16 §:n mukaiset tehokkaat menettelytavat pitävät sisällään menettelytavat pakotesäätelyn ja kansallisten jäädyttämisspäätösten kohteena olevien asiakkaiden ja pakotesäätelyn kohteena olevien asiakkaiden edunsaajien tunnistamiseksi. Tehokkaiden menettelytapojen tulee pitää sisällään myös kohdassa 21 mainitut välillisesti pakotesäätelyn kohteena olevat tahot, joita ei ole nimetty pakoteluetteloissa. (Annettu 30.5.2024, voimaan 27.6.2024)
- (23) Finanssivalvonta suosittaa valvottavaa kiinnittämään erityistä huomiota siihen, että pakotesäätelyn mukaiset *omistuksen ja määräysvallan* määritelmät²⁴ eivät ole yhteneväisiä sen kanssa, miten rahanpesulain 1 luvun 5 §:ssä määritellään yhteisön tosiasiallinen edunsaaja. (Annettu 30.5.2024, voimaan 27.6.2024)

²² Esimerkiksi peiteyhtiön kautta.

²³ EU:n pakotteita koskevat parhaat käytänteet, kohta 66.

²⁴ Kts. luku 6.1 kohdat 2–5.

6.3 Asiakassuhteen jatkuva seuranta

- (24) Jatkuvasta seurannasta säädetään rahanpesulain 3 luvun 4 §:n 2 ja 3 momentissa ja asiakkaan tuntemistietojen pitämisestä ajantasaisina ja olennaisina säädetään rahanpesulain 3 luvun 3 §:n 1 momentissa.
- (25) Rahanpesulain 3 luvun 4 §:n 2 momentin mukaan ilmoitusvelvollisen on järjestettävä asiakkaan toiminnan laatuun ja laajuuteen, asiakassuhteen pysyvyyteen ja kestoon sekä riskeihin nähden riittävä seuranta sen varmistamiseksi, että asiakkaan toiminta vastaa sitä kokemusta ja tietoa, joka ilmoitusvelvollisella on asiakkaasta ja tämän toiminnasta.
- (26) Rahanpesulain 3 luvun 16 §:ssä säädetään ilmoitusvelvollisen velvollisuudesta luoda osana asiakkaan tuntemiseen liittyviä toimia tehokkaat menettelytavat sen varmistamiseksi, että ilmoitusvelvollinen noudattaa pakotesäntelyä ja kansallisia jäädyttämispäätöksiä.

OHJE (kohdat 27–30)

- (27) Finanssivalvonnan tulkinnan mukaan rahanpesulain 3 luvun 16 § tarkoittaa, että valvottavan tulee luoda menettelytavat pakotteisiin liittyvän jatkuvan seurannan toteuttamiseksi. Osana jatkuvaa seurantaa valvottavan tulee monitoroida liiketoimia sen varmistamiseksi, että
- suoritettavat liiketoimet ovat yhdenmukaisia niiden tietojen kanssa, jotka valvottavalla on asiakkaasta, tämän liiketoiminnasta ja riskiprofiilista,
 - liiketoimet eivät ole pakotesäntelyn ja kansallisten jäädyttämispäätösten vastaisia; ja
 - valvottavan hallussa olevat asiakirjat ja tiedot pidetään ajan tasalla.
- (28) Finanssivalvonnan tulkinnan mukaan rahanpesulain 3 luvun 16 § tarkoittaa sitä, että pakotesäntelyn ja kansallisten jäädyttämispäätösten noudattamiseksi laadittujen menettelytapojen tulee sisältää menettelyt selonottovelvollisuuden täyttämiseksi, kun asiakkaan tosiasiallinen toiminta poikkeaa niistä tiedoista, joita asiakkaasta on saatu asiakassuhdetta perustettaessa ja asiakassuhteen aikana.
- Esimerkki:
- Tarve tehostettuihin tuntemistoimiin voi syntyä asiakkaan oman toiminnan perusteella esimerkiksi tilanteissa, joissa asiakkaalla on maksuliikennettä maahan, joka on laajamittaisten pakotteiden kohteena.*
- (29) Finanssivalvonnan tulkinnan mukaan rahanpesulain 3 luvun 16 § ja 3 luvun 4 §:n 2 momentti tarkoittavat sitä, että jatkuvan seurannan tulee olla valvottavan toiminnan laajuuteen ja asiakassuhteiden pakoteriskeihin nähden järjestelmällistä ja kattavaa. Kattavuus tarkoittaa esimerkiksi sitä, että kaikki valvottavan tarjoamat tuotteet ja palvelut on otettu huomioon jatkuvassa seurannassa.
- (30) Finanssivalvonnan tulkinnan mukaan rahanpesulain 3 luvun 1 §:n 3 momentin velvollisuus noudattaa asiakkaan tuntemista koskevia toimia riskiperusteisesti koko asiakassuhteen ajan tarkoittaa muun muassa sitä, että valvottavan on osana asiakassuhteen jatkuvaa seurantaa ja erityisesti tuntemistietoja päivitettyä arvioitava asiakkaan toiminnassa tapahtuvien muutosten vaikutuksia asiakkaan yksilölliseen, myös pakoteriskit huomioivaan riskitasoon.

6.4 Jatkuvan seurannan resurssit ja työohjeet

- (31) Finanssivalvonnan oikeus antaa tarkempia määräyksiä asiakkaan tuntemisessa noudatettavista menettelytavoista sekä asiakkaista valvottavan toiminnalle aiheutuvien riskien hallinnasta perustuu seuraaviin säännöksiin: MLL 39 §:n 4 momentti, LLL 15 luvun 18 §:n 4 momentti, laki virtuaalivaluutan tarjoajista 13 §:n 4 momentti, SipaL 12 luvun 3 §:n 4 momentti, AIFML 12 luvun 10 §, VYL 6 luvun 21 §:n 4 kohta, SRL 26 luvun 15 §:n 4 momentti sekä arvo-osuusjärjestelmästä ja selvitystoiminnasta annetun lain 8 luvun 13 §.
- (32) Määräyksissä 33–35 valvottavalla tarkoitetaan edellä kohdassa 31 tarkoitettujen määräyksenantovaltuuksien piiriin kuuluvia valvottavia.

MÄÄRÄYS (kohdat 33–35)

- (33) Valvottavan on varmistettava, että jatkuvaan seurantaan on varattu riittävät taloudelliset, tekniset ja henkilöstöresurssit pakoteriskien hallitsemiseksi.
- (34) Valvottavan on varmistettava, että sekä manuaalisen jatkuvan seurannan menettelyt että sen käytössä mahdollisesti oleva tietojärjestelmäpohjainen pakotemonitorointi pohjautuvat valvottavan pakotteita koskevaan riskiarvioon, ja että ne ovat riittävän kattavat ottaen huomioon valvottavan toiminnan luonne, koko ja laajuus. Erityisesti huomiota tulee kiinnittää riskiarviossa tunnistettuihin eri tuotteita ja palveluita sekä asiakassuhteita koskeviin pakoteriskeihin ja maantieteellisiin riskeihin.
- (35) Valvottavan on varmistettava, että jatkuvaa seurantaa koskevat, rahanpesulain 9 luvun 1 §:n 3 momentissa tarkoitetut työohjeet sisältävät vähintään:
- ohjeet jatkuvan seurannan eri tehtävien toteuttamiseksi ottaen huomioon valvottavan eri liiketoiminta-alueisiin sekä tuotteisiin ja palveluihin liittyvät pakoteriskit
 - ohjeet toteutettujen toimenpiteiden huolelliseksi ja riittäväksi dokumentoimiseksi, erityisesti niin, että jälkikäteen voidaan osoittaa, mihin toimenpiteisiin jatkuvan seurannan havaintojen johdosta on ryhdytty (mukaan lukien pakotehälytysten käsittely) sekä perustelut toimenpiteille.

OHJE (kohdat 36–38)

- (36) Finanssivalvonta suosittaa, että määräyksiä 33–35 noudattavat myös ne valvottavat, joita kohdassa 31 luetellut määräyksenantovaltuudet eivät koske.
- (37) Finanssivalvonta suosittaa, että virtuaalivaluutan tarjoajalla on asiakkaan tuntemiseksi ja tämän toiminnan seuraamiseksi käytössään tietojärjestelmäpohjainen analyysiohjelma, jos valvottavan liiketoiminnan luonne ja laajuus tätä riskiarvion perusteella edellyttää. Virtuaalivaluutan tarjoajan tulisi käyttää analyysiohjelman avulla saatua tietoa myös arvioidessaan asiakkaista toiminnalleen aiheuttavia pakoteriskejä.
- (38) Finanssivalvonta suosittaa, että mikäli virtuaalivaluuttaan liittyvän palvelun tarjoaja sallii asiakaidensa siirtää palveluun tai siirtää palvelusta virtuaalivaluuttoja hyödyntäen toiminnallisuuksia, joiden ilmeinen tarkoitus on hävittää virtuaalivaluuttojen alkuperä, otetaan tämä huomioon pakotteita koskevassa riskiarviossa sekä jatkuvaa seurantaa järjestettäessä. Esimerkki tässä tarkoitettusta toiminnallisuudesta on niin sanottu mikseri.

6.5 Liiketoimiin liittyvä selonottovelvollisuus pakotesäätelyn ja kansallisten jäädyttämispäätösten noudattamisen varmistamiseksi

- (39) EU:n pakotteita koskevien parhaiden käytänteiden mukaan varojen asettaminen nimetyn henkilön tai yhteisön saataville maksuna tavaroista ja palveluista, lahjoituksena, palauttamalla aikaisemmin hallussa olleet varat sopimusjärjestelyn mukaisesti taikka muuten on yleensä kiellettyä, ellei toimivaltainen viranomainen ole valtuuttanut sitä asetuksessa säädetyn asianomaisen poikkeuksen nojalla²⁵.
- (40) EU:n pakotteita koskevien parhaiden käytänteiden mukaan taloudellisten resurssien asettaminen nimetyn henkilön tai yhteisön saataville esimerkiksi lahjan, myynnin tai vaihtokaupan avulla tai kolmannen osapuolen hallussa tai määräysvallassa olevien taloudellisten resurssien palauttaminen nimetyille henkilölle on kiellettyä ilman toimivaltaisen viranomaisen asianomaisen asetuksen nojalla antamaa valtuutusta²⁶.

OHJE (kohdat 41–45)

- (41) Finanssivalvonta suosittaa valvottavaa luomaan sisäiset ohjeet sille, millaista selvitystä ja selvitystä tukevia asiakirjoja asiakkaan liiketoimista tulee hankkia, jotta valvottava voi varmistua, ettei liiketoimi ole pakotesäätelyn tai kansallisten jäädyttämispäätösten vastainen.
- (42) Finanssivalvonta suosittaa valvottavaa ottamaan huomioon muun muassa seuraavia seikkoja arvioidessaan asiakkaan liiketoimeen liittyviä pakoteriskejä:
- onko liiketoimessa osallisina suoraan tai välillisesti pakotteiden kohteena olevia tahoja
 - liittyykö liiketoimeen tuotteita tai palveluita, joihin kohdistuu kieltoja tai rajoituksia (esimerkiksi kaksikäyttötuotteet)
 - liittyykö liiketoimeen laajamittaisten pakotteiden kohteena olevia maita tai maantieteellisiä alueita
 - onko liiketoimessa viitteitä pakotteiden kiertämiseen²⁷
 - mahdollistaako liiketoimi asiakkaalle maksujen vastaanottamisen tuntemattomalta kolmannelta osapuolelta tai onko liiketoimessa viitteitä siihen, että edunsaajat on pyritty häivyttämään monimutkaisten omistusketjujen taakse tai käytetään bulvaaneja
 - liittyykö valvottavan tarjoamaan palveluun useita eri osapuolia eri maantieteellisillä alueilla (esim. trade finance -palvelut).
- (43) Finanssivalvonta suosittaa, että valvottava hyödyntää pakoteriskejä arvioidessaan julkisista lähteistä saatavilla olevia tietoja, mikäli valvottava arvioi lähteen olevan uskottava ja luotettava²⁸.
- (44) Finanssivalvonta suosittaa, että valvottava ottaa riskiperusteisen arviointinsa perusteella tarvittaessa yhteyttä asiakkaaseen saadakseen lisätietoja liiketoimen tai asiakkaan toiminnan tarkoituksesta, sen varmistamiseksi, ettei liiketoimen tai asiakkaan toiminnan tarkoituksena ole pakotesäätelyn tai kansallisten jäädyttämispäätösten vastainen toiminta. Asiakkaan antama muu kuin asiakirjanäyttöön perustuva selvitys asiasta ei kuitenkaan välttämättä olisi riittävä kumoamaan liiketoimea tai asiakkaan toimintaa kohtaan herännyttä epäilystä.

²⁵ EU:n pakotteita koskevat parhaat käytänteet, kohta 49.

²⁶ EU:n pakotteita koskevat parhaat käytänteet, kohta 57.

²⁷ Kts. luku 7.4 Pakotteiden kiertämisen estäminen.

²⁸ Hallituksen esityksen HE 38/2018 vp, s. 22 mukaan tietolähteitä voivat olla esimerkiksi tuomioistuinten päätökset, mediassa saatavat tiedot ja viranomaisrekisterien tiedot.

- (45) Finanssivalvonta suosittelee, että valvottava pyytää tarvittaessa asiakkaalta kirjallista selvitystä pakotesäätelyyn ja kansallisiin jäädyttämispäätöksiin liittyvän selonottovelvollisuuden täyttämiseksi, ja tällöin tulisi kiinnittää erityistä huomiota asiakirjojen aitouteen ja uskottavuuteen. Kirjallisena selvityksenä voisi olla tarpeen pyytää tilanteen mukaan esimerkiksi liiketoimintaan liittyviä kauppakirjoja, myynti-/ostosopimuksia, rahoitussopimuksia, ulkomaankauppaan liittyviä tulliasiakirjoja ja laskuja.

6.6 Kirjeenvaihtajasuhteet

- (46) Tätä lukua sovelletaan luottolaitoksiin, rahanpesulain 1 luvun 4 §:n 1 momentin 16 kohdassa tarkoitettuihin rahoituslaitoksiin sekä maksulaitoksiin ja MLL:n 7 ja 7 a §:n tarkoittamiin maksupalveluntarjoajiin.
- (47) Rahanpesulain 1 luvun 4 §:n 1 momentin 18 kohdassa on määritelty mitä kirjeenvaihtajasuhteella tarkoitetaan²⁹.
- (48) Tässä luvussa *kirjeenvaihtajasuhdetta vastaavalla järjestelyllä* tarkoitetaan rahanpesulain 1 luvun 4 §:n 1 momentin 18 kohdassa määriteltyä kirjeenvaihtajasuhdetta vastaavia järjestelyjä, joissa toisena osapuolena tai kumpanakin osapuolena on maksulaitos tai MLL:n 7 ja 7 a §:ssä tarkoitettu maksupalveluntarjoaja.
- (49) Rahanpesulain 3 luvun 12 §:ssä säädetään kirjeenvaihtajasuhteisiin liittyvästä tehostetusta tuntemismenettelystä.
- (50) Finanssivalvonnan rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen estämistä koskevien määräysten ja ohjeiden 2/2023 luvussa 6 annetaan määräyksiä ja ohjeita kirjeenvaihtajasuhteisiin liittyvistä tuntemisvelvoitteista.
- (51) Tässä luvussa annetaan kohdassa 50 tarkoitettuja määräyksiä ja ohjeita tarkentavia määräyksiä ja ohjeita siltä osin kuin kirjeenvaihtajasuhteisiin ja kirjeenvaihtajasuhteita vastaaviin järjestelyihin liittyen on tarpeen soveltaa tehostettua tuntemismenettelyä sen varmistamiseksi, että vastapuoli noudattaa asiakkaan tuntemisessä sääntelyn mukaisia vaatimuksia ja pakotesäätelyä ja kansallisia jäädyttämispäätöksiä noudatetaan.
- (52) Finanssivalvonnan oikeus antaa tarkempia määräyksiä asiakkaan tuntemisessä noudatettavista menettelytavoista sekä asiakkaista valvottavan toiminnalle aiheutuvien riskien hallinnasta perustuu seuraaviin säännöksiin: MLL 39 §:n 4 momentti, LLL 15 luvun 18 §:n 4 momentti, SipaL 12 luvun 3 §:n 4 momentti, AIFML 12 luvun 10 §, VYL 6 luvun 21 §:n 4 kohta, SRL 26 luvun 15 §:n 4 momentti.
- (53) Määräyksessä 55 ja ohjeissa 56–58 valvottavalla tarkoitetaan edellä kohdassa 52 tarkoitettujen määräyksenantovaltuuksien piiriin kuuluvia valvottavia.
- (54) Ohjeita 56–58 sovelletaan luotto- ja rahoituslaitoksen lisäksi myös maksulaitoksiin sekä MLL:n 7 ja 7 a §:ssä tarkoitettuihin maksupalveluntarjoajiin.

²⁹ Neljännen rahanpesudirektiivin 3 artiklan 8 kohdan a ja b alakohdat.

MÄÄRÄYS (kohta 55)

- (55) Valvottavan on pystyttävä osoittamaan Finanssivalvonnalle kirjeenvaihtajasuhteen ja kirjeenvaihtajasuhdetta vastaavan järjestelyn perustaminen sekä se, että valvottavalla on riittävät tiedot vastapuolesta pakotesäätelyn ja kansallisten jäädyttämispäätösten noudattamisen varmistamiseksi.

OHJE (kohdat 56–58)

- (56) Finanssivalvonta suositaa, että valvottava ottaa rahanpesulain 3 luvun 16 §:ssä tarkoitetuissa menettelytavoissa huomioon kirjeenvaihtajasuhteeseen ja kirjeenvaihtajasuhdetta vastaavaan järjestelyyn liittyvät pakoteriskit.
- (57) Finanssivalvonta suositaa, että ennen kirjeenvaihtajasuhteen ja kirjeenvaihtajasuhdetta vastaavan järjestelyn perustamista valvottava arvioi vastapuoleen liittyvää pakoteriskiä ja huomioi myös vastapuolen mahdolliset aikaisemmat pakotteisiin liittyvät rikkomukset arvioidessaan tarvetta tehostetun tuntemismenettelyn soveltamiselle. Arviota tulisi myös säännöllisesti päivittää.
- (58) Finanssivalvonnan tulkinnan mukaan kirjeenvaihtajan tarjotessa maksujenvälitystilejä muille luotto- ja rahoituslaitoksille, rahanpesulain 3 luvun 12 §:n 5 momentin 2 kohdassa tarkoitettuja asiakkaan tuntemista koskevia merkityksellisiä tietoja, jotka vastapuolen tulee toimittaa kirjeenvaihtajalle, ovat ainakin sellaiset tiedot vastapuolen asiakkaista, jotka voivat olla tarpeen rahanpesulain 3 luvun 4 §:n 3 momentin selonottovelvollisuuden, 3 luvun 16 §:n pakotesäätelyn ja kansallisten jäädyttämispäätösten tai 4 luvun 1 §:n ilmoitusvelvollisuuden noudattamiseksi.

7 Pakotemonitorointi

7.1 Yleistä

- (1) Finanssivalvonnan oikeus antaa tarkempia määräyksiä asiakkaan tuntemisessa noudatettavista menettelytavoista sekä asiakkaista valvottavan toiminnalle aiheutuvien riskien hallinnasta perustuu seuraaviin säännöksiin: MLL 39 §:n 4 momentti, LLL 15 luvun 18 §:n 4 momentti, laki virtuaalivaluutan tarjoajista 13 §:n 4 momentti, SipaL 12 luvun 3 §:n 4 momentti, AIFML 12 luvun 10 §, VYL 6 luvun 21 §:n 4 kohta, SRL 26 luvun 15 §:n 4 momentti sekä arvo-osuusjärjestelmästä ja selvitystoiminnasta annetun lain 8 luvun 13 §.
- (2) Määräyksissä 4–6 valvottavalla tarkoitetaan edellä kohdassa 1 tarkoitettujen määräyksenantovaltuuksien piiriin kuuluvia valvottavia.
- (3) Pikasiirtoja tarjoavien maksupalvelun tarjoajien on pakotemonitoroinnissa lisäksi sovellettava, mitä pikamaksuasetuksen 5 d artiklassa on säädetty. (Annettu 8.1.2025, voimaan 9.1.2025)

MÄÄRÄYS (kohdat 4–6)

- (4) Valvottavan on järjestettävä pakotemonitorointi siten, että valvottava kykenee havaitsemaan pakotesääntelyn ja kansallisten jäädyttämispäätösten kohteena olevat tahot ja tarvittaessa kieltäytymään palvelun tai liiketoimen suorittamisesta taikka jäädyttämään kyseisten tahojen varat.
- (5) Valvottavan pakotemonitoroinnin tulee pohjautua valvottavan riskiarviossa tunnistettuihin pakotesääntelyn ja kansallisten jäädyttämispäätösten noudattamiseen liittyviin riskeihin.
- (6) Luottolaitoksilla, maksulaitoksilla ja virtuaalivaluutan tarjoajilla tulee olla asiakaskannan ja maksuliikenteen pakotemonitoroinnin toteuttamiseksi tietojärjestelmäpohjainen ratkaisu.

OHJE (kohdat 7–10)

- (7) Finanssivalvonta suosittaa, että määräyksiä 4–5 noudattavat myös ne valvottavat, joita kohdassa 1 luetellut määräyksenantovaltuudet eivät koske.
- (8) Finanssivalvonta suosittaa, että kohtaa 6 noudattavat myös muut kuin kohdassa 6 mainitut valvottavat, silloin, kun tietojärjestelmäpohjaisen pakotemonitoroinnin järjestämistä on pidettävä valvottavan toiminnan luonteeseen, laajuuteen ja kokoon nähden tarkoituksenmukaisena. Silloin, kun tietojärjestelmäpohjaisen pakotemonitoroinnin järjestäminen ei olisi suhteellisuusperiaatteen mukaisesti perusteltua, tulisi valvottavan varmistaa, että valvottavan suorittama manuaalinen pakotemonitorointi on valvottavan koko, toiminnan luonne ja laajuus huomioiden riittävän kattavaa ja tehokasta.
- (9) Finanssivalvonnan tulkinnan mukaan rahanpesulain 3 luvun 16 §:n mukainen tehokas sisäinen valvonta tarkoittaa, että valvottavan tulee tehdä sisäistä valvontaa pakotemonitoroinnin tehokkuudesta ja toimivuudesta. Valvottavan tulee jatkuvasti seurata muun muassa syntyneiden hälytysten, väärin hälytysten ja varojen jäädytykseen johtaneiden hälytysten määriä sekä hälytyksiin liittyvien sisäisten selvitysten kestoja ja hälytysten käsittelyn ruuhkautumista. Seurannasta saadut tiedot tulee raportoida säännöllisesti vastuullisille henkilöille valvottavan organisaatiossa ja tarvittaessa valvottavan operatiivisille johdolle sekä hallitukselle.

- (10) Finanssivalvonta suosittaa valvottavaa käyttämään algoritmeihin pohjautuvaa tekniikkaa, ns. *sumeaa logiikkaa (fuzzy logic)*, pakotemonitoroinnissa, mikäli valvottavalla on tietojärjestelmäpohjainen ratkaisu pakotemonitorointia varten. Tavoitteena on havaita ne pakotteiden kohteena olevat tahot, joiden nimi voidaan kirjoittaa usealla eri tavalla, tunnistamalla sellaiset nimiparit, jotka eivät ole identtisiä, mutta joiden kirjoitusasu, rakenne tai ääntäminen ovat hyvin lähellä toisiaan.

Esimerkki:

Valvottavan asiakkaan etunimi on Alexander. Nimipareja, jotka eivät ole identtisiä asiakkaan nimen kanssa, mutta joiden kirjoitusasu, rakenne tai ääntäminen ovat hyvin lähellä toisiaan, ovat esimerkiksi Alexandr, Alexandre, Oleksander ja Oleksandr.

7.2 Asiakaskannan pakotemonitorointi

- (11) Tässä luvussa *asiakaskannan pakotemonitoroinnilla* tarkoitetaan asiakkaan tuntemistietojen vertaamista pakoteluetteloissa oleviin tietoihin. Asiakaskannan pakotemonitoroinnin tarkoituksena on tunnistaa asiakaskannasta ne asiakkaat (mukaan lukien asiakkaan edunsaajat³⁰), jotka ovat pakotteiden kohteena. Riippuen valvottavan koosta sekä toiminnan luonteesta ja laajuudesta, valvottava voi suorittaa asiakaskannan pakotemonitoroinnin manuaalisesti, tietojärjestelmäpohjaisesti tai näiden kahden yhdistelmänä.
- (12) Finanssivalvonnan oikeus antaa tarkempia määräyksiä asiakkaan tuntemisessa noudatettavista menettelytavoista sekä asiakkaista valvottavan toiminnalle aiheutuvien riskien hallinnasta perustuu seuraaviin säännöksiin: MLL 39 §:n 4 momentti, LLL 15 luvun 18 §:n 4 momentti, laki virtuaalivaluutan tarjoajista 13 §:n 4 momentti, SipaL 12 luvun 3 §:n 4 momentti, AIFML 12 luvun 10 §, VYL 6 luvun 21 §:n 4 kohta, SRL 26 luvun 15 §:n 4 momentti sekä arvo-osuusjärjestelmästä ja selvitystoiminnasta annetun lain 8 luvun 13 §.
- (13) Määräyksissä 16–22 valvottavalla tarkoitetaan edellä kohdassa 12 tarkoitettujen määräyksenantovaltuuksien piiriin kuuluvia valvottavia.

OHJE (kohdat 14–15)

- (14) Finanssivalvonnan tulkinnan mukaan rahanpesulain 3 luvun 16 §:n tarkoittamilla tehokkailla menettelytavoilla tarkoitetaan, että valvottavan on tunnistettava omasta asiakaskannastaan pakotesääntelyn ja kansallisten jäädyttämispäätösten kohteena olevat tahot pakotesääntelyn ja kansallisten jäädyttämispäätösten noudattamisen varmistamiseksi.
- (15) Finanssivalvonnan tulkinnan mukaan rahanpesulain 3 luvun 16 §:n tarkoittamilla tehokkailla menettelytavoilla tarkoitetaan, että valvottavalla tulee olla ajantasaiset asiakkaan tuntemistiedot varojen jäädyttämisen toimeenpanon varmistamiseksi.

MÄÄRÄYS (kohdat 16–22)

- (16) Valvottavan on asiakassuhdetta perustettaessa tarkistettava voimassa olevat pakotesääntelyn mukaiset pakoteluettelot ja selvitettävä, onko asiakas tai ovatko asiakkaan edunsaajat pakotesääntelyn

³⁰ Kts. tarkemmin edunsaajien tunnistamisesta luku 6.2.1.

kohteena tai näiden tahojen yli 50 prosenttia omistamia tai määräysvallassa, ja tarvittaessa jäädytettävä asiakkaan varat.

- (17) Valvottavan on asiakassuhdetta perustettaessa tarkistettava voimassa olevat kansallisten jäädyttämisspätösten mukaiset pakoteluettelot ja selvitettävä, onko asiakas kansallisten jäädyttämisspätösten kohteena, ja tarvittaessa jäädytettävä asiakkaan varat. (Annettu 30.5.2024, voimaan 27.6.2024)
- (18) Valvottavan on tarkistettava koko asiakaskanta aina, kun pakoteluetteloita päivitetään ja tunnistettava asiakaskannastaan pakotesäätelyn kohteena olevat tahot sekä lisäksi näiden tahojen yli 50 prosenttia omistamat yritykset ja pakotteiden kohteena olevien tahojen määräysvallassa olevat tahot ja tarvittaessa jäädytettävä näiden tahojen varat. Asiakaskannan pakotemonitorointi tulee tehdä viipymättä pakoteluetteloiden päivityksen jälkeen.
- (19) Valvottavan on tarkistettava koko asiakaskanta aina, kun pakoteluetteloita päivitetään ja tunnistettava asiakaskannastaan kansallisten jäädyttämisspätösten kohteena olevat tahot ja tarvittaessa jäädytettävä näiden tahojen varat. Asiakaskannan pakotemonitorointi tulee tehdä viipymättä pakoteluetteloiden päivityksen jälkeen. (Annettu 30.5.2024, voimaan 27.6.2024)
- (20) Valvottavan on suoritettava asiakkaan pakotemonitorointi myös silloin, kun asiakkaan nimitieto on muuttunut.
- (21) Valvottavan on varmistettava, että YK:n turvallisuusneuvoston määräämät talouspakotteet terrorismia ja terrorismin rahoittamista koskien on sisällytetty asiakaskannan pakotemonitoroinnissa käytettäviin pakoteluetteluihin³¹.
- (22) Valvottavan on varmistettava, että YK:n turvallisuusneuvoston määräämät talouspakotteet joukkotuhousoseiden leviämisen rahoittamiseen liittyen on sisällytetty asiakaskannan pakotemonitoroinnissa käytettäviin listoihin³².

OHJE (kohdat 23–25)

- (23) Finanssivalvonta suosittaa, että määräyksiä 16–22 noudattavat myös ne valvottavat, joita kohdassa 12 luetellut määräyksenantovaltuudet eivät koske.
- (24) Finanssivalvonta suosittaa, että valvottava käyttää asiakaskannan pakotemonitoroinnissa virallisten pakoteluetteloiden lisäksi täydentäviä luetteloita, joissa on esimerkiksi nimetty tahoja, jotka ovat pakotteiden kohteena olevien tahojen yli 50 prosenttisesti omistamia tai niiden määräysvallan alaisena.
- (25) Finanssivalvonta suosittaa, että valvottavan asiakaskannan pakotemonitorointi kattaa nimien vertaamisen ohella osoitetiedot, jotta havaitaan, onko näissä tiedoissa sellaisia maita ja maantieteellisiä alueita, joihin kohdistuu laajamittaisia pakotteita.

7.2.1 Asiakaskannan pakotemonitorointi pikasiirtojen osalta

- (26) Pikamaksuasetuksen 5 d artiklan 1 kohdan mukaan pikasiirtoja tarjoavien maksupalveluntarjoajien on tarkistettava, onko niiden maksupalvelunkäyttäjien joukossa kohdennettujen taloudellisten rajoittavien toimenpiteiden kohteena olevia henkilöitä tai yhteisöjä. Maksupalveluntarjoajien on tehtävä

³¹ Kts. FATF:n suositukset, suositus 6. Targeted financial sanctions related to terrorism and terrorist financing.

³² Kts. FATF:n suositukset, suositus 7. Targeted financial sanctions related to proliferation.

tällaiset tarkistukset välittömästi sen jälkeen, kun uudet kohdennetut taloudelliset rajoittavat toimenpiteet ovat tulleet voimaan, ja välittömästi tällaisten kohdennettujen taloudellisten rajoittavien toimenpiteiden muutosten voimaantulon jälkeen ja vähintään kerran jokaisena kalenteripäivänä. (*Annettu 8.1.2025, voimaan 9.1.2025*)

7.3 Maksujen ja liiketoimien pakotemonitorointi

- (27) Tässä luvussa *maksuilla* tarkoitetaan mitä tahansa varojen siirtoa, mukaan lukien virtuaali- tai kryptovaluutassa tehdyt varojen siirrot.
- (28) Tässä luvussa *liiketoimilla* tarkoitetaan liiketoimia, joissa yhtenä osapuolena on valvottavan asiakas tai valvottava itse.
- (29) Tässä luvussa *maksujen ja liiketoimien pakotemonitoroinnilla* tarkoitetaan maksussa olevien tietojen tai liiketoimea ja sen osapuolia koskevien tietojen vertaamista pakoteluetteloiden tietoihin. Maksujen ja liiketoimien pakotemonitoroinnin tarkoituksena on tunnistaa mahdolliset pakotteiden kohteena olevat osapuolet ja tarvittaessa jäädyttää pakotteiden kohteena olevien tahojen varat sekä pidättäytyä liiketoimista, jotka ovat pakotesäätelyn vastaisia (ns. *sektoripakotteet*). Riippuen valvottavan koosta ja toiminnan luonteesta ja laajuudesta, valvottava voi suorittaa pakotemonitoroinnin manuaalisesti, tietojärjestelmäperusteisesti tai näiden kahden yhdistelmänä.
- (30) Finanssivalvonnan oikeus antaa tarkempia määräyksiä asiakkaan tuntemisessa noudatettavista menettelytavoista sekä asiakkaista valvottavan toiminnalle aiheutuvien riskien hallinnasta perustuu seuraaviin säännöksiin: MLL 39 §:n 4 momentti, LLL 15 luvun 18 §:n 4 momentti, laki virtuaalivaluutan tarjoajista 13 §:n 4 momentti, SipaL 12 luvun 3 §:n 4 momentti, AIFML 12 luvun 10 §, VYL 6 luvun 21 §:n 4 kohta, SRL 26 luvun 15 §:n 4 momentti sekä arvo-osuusjärjestelmästä ja selvitystoiminnasta annetun lain 8 luvun 13 §.
- (31) Määräyksissä 32–35 valvottavalla tarkoitetaan edellä kohdassa 30 tarkoitettujen määräyksenantovaltuuksien piiriin kuuluvia valvottavia.

MÄÄRÄYS (kohdat 32–35)

- (32) Valvottavalla tulee olla menettelytavat sen varmistamiseksi, että valvottava tarkistaa aina silloin, kun se on valvottavan toiminnan sekä tuotteiden ja palveluiden luonne huomioiden teknisesti mahdollista, voimassa olevat pakotesäätelyn mukaiset pakoteluettelot ennen maksujen toteuttamista, välittämistä ja vastaanottamista, ja selvittää, onko maksussa osallisena pakotesäätelyn kohteena olevia tahoja tai näiden tahojen yli 50 prosenttisesti omistamia tai määräysvallassa olevia tahoja, ja tarvittaessa jäädyttää tällaisille tahoille kuuluvat varat sekä estää varojen saattamisen tällaisten tahojen saataville.³³ Tätä määräystä ei sovelleta pikamaksuasetuksessa säänneltyihin pikasiirtoihin. (*Annettu 8.1.2025, voimaan 9.1.2025*)
- (33) Valvottavalla tulee olla menettelytavat sen varmistamiseksi, että valvottava tarkistaa aina silloin, kun se on valvottavan toiminnan sekä tuotteiden ja palveluiden luonne huomioiden teknisesti mahdollista, voimassa olevat kansallisten jäädyttämisspäätösten mukaiset pakoteluettelot ennen maksujen toteuttamista, välittämistä ja vastaanottamista, ja selvittää, onko maksussa osallisena kansallisten

³³ Ks. omistuksesta ja määräysvallasta tarkemmin luku 6.

jäädättämispäätösten kohteena olevia tahoja, ja tarvittaessa jäädättää tällaisille tahoille kuuluvat varat sekä estää varojen saattamisen tällaisten tahojen saataville. (Annettu 30.5.2024, voimaan 27.6.2024)

- (34) Valvottavalla tulee olla menettelytavat sen varmistamiseksi, että valvottava tarkistaa ennen liiketoimen toteuttamista voimassa olevat pakotesäätelyn mukaiset pakoteluettelot ja selvittää (i) onko liiketoimessa osallisena pakotesäätelyn kohteena olevia tahoja tai näiden tahojen yli 50 prosenttisesti omistamia tai määräysvallassa olevia tahoja ja (ii) onko liiketoimeen liittyvän palvelun tarjoaminen pakotesäätelyn vastaista, ja tarvittaessa pidättäytyy liiketoimen suorittamisesta tai palvelun tarjoamisesta.
- (35) Silloin, kun maksujen monitorointi on valvottavan toiminnan sekä tuotteiden ja palveluiden luonne huomioiden teknisesti mahdollista, valvottavan on määritettävä ne kohdat maksun tiedoista, jotka tulee monitoroida pakoteluetteloita vasten.

OHJE (kohdat 36–39)

- (36) Finanssivalvonta suosittaa, että määräyksiä 32–35 noudattavat soveltuvin osin myös ne valvottavat, joita kohdassa 30 luetellut määräyksenantovaltuudet eivät koske.
- (37) Finanssivalvonnan tulkinnan mukaan kohdassa 34 tarkoitettu määräys tarkoittaa, että valvottavan tulee huolellisesti tarkistaa ennen palveluiden tarjoamista pakotesäätelystä johtuvat kiellot ja rajoitteet valvottavan palveluiden tarjoamiselle (ns. *sektoripakotteet*). Esimerkiksi rahoituspalveluiden tarjoamiseen voi liittyä pakotesäätelyn mukaisia kieltoja tai rajoituksia. Erityisesti trade finance -palveluiden kohdalla on tarpeen varmistaa, etteivät liiketoimet ole pakotesäätelyn vastaisia eikä niillä pyritä kiertämään pakotesäätelyä.

Esimerkki:

Valvottava tarjoaa vientiremburssin asiakkaan liiketoimeen, joka liittyy Kazakstaniin. Valvottavan asiakas vie tuotteita uudelle kazakstanilaiselle asiakkaalleen. Tuotteet on määritelty kaksikäyttötuotteiksi ja niiden vienti on voimassa olevan pakotesäätelyn perusteella kiellettyä Venäjälle. Valvottavan tulee varmistaa, ettei liiketoimessa ole osallisena suoraan tai välillisesti pakotteiden kohteena olevia tahoja eikä liiketoimella muutoin pyritä kiertämään pakotesäätelyä esimerkiksi siten, että tuotteiden lopullinen vastaanottaja olisi Venäjällä.³⁴

- (38) Finanssivalvonta suosittaa, että valvottava käyttää maksuliikenteen pakotemonitoroinnissa virallisten pakoteluetteloiden lisäksi täydentäviä luetteloita, joissa on esimerkiksi nimetty tahoja, jotka ovat pakotteiden kohteena olevien tahojen yli 50 prosenttia omistamia tai niiden määräysvallassa.
- (39) Finanssivalvonta suosittaa, että valvottavan maksujen ja liiketoimien pakotemonitorointi kattaa niiden vertaamisen ohella osoitetiedot, jotta havaitaan, onko näissä tiedoissa sellaisia maita tai maantieteellisiä alueita, joihin kohdistuu laajamittaisia pakotteita.

7.3.1 Maksujen pakotemonitorointi pikasiirtojen osalta

- (40) Pikamaksuasetuksen 5 d artiklan 2 kohdan mukaan pikasiirron toteuttamisen aikana maksajan maksupalveluntarjoajan ja maksunsaajan maksupalveluntarjoajan, jotka osallistuvat kyseisen pikasiirron toteuttamiseen, ei pidä tämän artiklan 1 kohdan mukaisten tarkistusten suorittamisen lisäksi tarkistaa, onko maksaja tai maksunsaaja, jonka maksutiliä käytetään kyseisen pikasiirron toteuttamiseen,

³⁴ Kts. myös komission suositus (EU) 2019/1318.

kohdennettujen taloudellisten rajoittavien toimenpiteiden kohteena oleva henkilö tai yhteisö. (Annettu 8.1.2025, voimaan 9.1.2025)

7.4 Pakotteiden kiertämisen estäminen

OHJE (kohdat 41–42)

- (41) Finanssivalvonnan tulkinnan mukaan rahanpesulain 3 luvun 16 § tarkoittaa, että valvottavan tulee luoda tehokkaat menettelytavat pakotesäätelyn ja kansallisten jäädyttämispäätösten kiertämisen estämiseksi. Menettelytavoilla tulee varmistaa, ettei valvottava osallistu toimiin, joiden tavoitteena tai seurauksena on pakotesäätelyn mukaisten kieltojen ja velvoitteiden kiertäminen. Menettelytapojen tulee pohjautua valvottavan riskiarviossa tunnistettuihin pakotteiden kiertämiseen liittyviin riskeihin.
- (42) Finanssivalvonta suositaa valvottavaa huomioimaan, että kohonnut pakotteiden kiertämisen riski voi esimerkiksi liittyä:
- tiettyyn maahan tai maantieteelliseen alueeseen, jonka tiedetään toimivan kauttakulkumaana pakotesäätelyn mukaisten kieltojen kiertämisessä
 - liiketoimessa mukana olevaan osapuoleen, esimerkiksi:
 - peite³⁵- tai kuoriyhtiöön³⁶;
 - yhtiöön, jolla on monimutkainen omistusrakenne;
 - yhtiöön, joka on rekisteröity veroparatiisina pidettyyn valtioon³⁷;
 - valtio-omisteiseen yhtiöön, kun kyseinen valtio on laajamittaisten pakotteiden kohteena;
 - yhtiöön, jossa on tehty omistusjärjestelyjä samaan aikaan, kun yhtiön omistaja on joutunut pakotteiden kohteeksi;
 - yhtiöön, jolla on sama osoite kuin pakotteiden kohteena olevalla taholla;
 - henkilöön, joka kuuluu pakotteiden kohteena olevan tahon lähipiiriin;
 - henkilöön tai yhtiöön, jonka rooli liiketoimessa on epäselvä
 - talouden eri sektoreihin, esimerkiksi:
 - kuljetus- ja logistiikka-alaan;
 - elektroniikka-alaan ja erityisesti sotilaskäyttöön soveltuviin tuotteisiin ja komponentteihin;
 - ilmailuun ja erityisesti sotilaskäyttöön soveltuviin tuotteisiin ja komponentteihin;
 - öljy- ja energiasektoriin;
 - laki- ja veroneuvontapalveluihin ja erityisesti yritysten perustamista ja omistusjärjestelyjä koskeviin palveluihin.

³⁵ Peiteyhtiöllä tarkoitetaan tässä yhtiötä, jolla on laillisen liiketoiminnan ominaispiirteet, mutta sen todellisena tarkoituksena on salata ja häivyttää taustalla tapahtuva laitton taloudellinen toiminta.

³⁶ Kuoriyhtiöllä tarkoitetaan tässä yhtiötä, jolla tyypillisesti ei ole todellista säännöllistä liiketoimintaa, merkittävää omaisuutta eikä työntekijöitä.

³⁷ Kts. verohallinnon määritelmä veroparatiisista: https://www.vero.fi/tietoa-verohallinnosta/verohallinnon_esittely/toiminta/vastuullisuus/verovaj/veroparatiisi/ (viitattu 16.10.2023).

7.5 Pakoteluetteloiden hallinnointi

- (43) Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen 297 artiklan mukaan asetukset ja direktiivit, jotka on osoitettu kaikille jäsenvaltioille, sekä päätökset, joille ei ole osoitettu vastaanottajaa, julkaistaan Euroopan unionin virallisessa lehdessä³⁸. Ne tulevat voimaan niissä säädettynä päivänä tai, jollei voimaantulosta ole säädetty, kahdentenakymmenentenä päivänä siitä, kun ne on julkaistu.
- (44) Jäädättämislain 4 §:n 2 ja 3 momentin mukaan kansallinen jäädättämisspätös on julkaistava Virallisessa lehdessä ja annettava viivytyksettä tiedoksi toimenpiteen kohteelle. Päätöksen katsotaan tulleen kolmansien osapuolten tietoon viimeistään sinä päivänä, jona se julkaistaan Virallisessa lehdessä³⁹.
- (45) Finanssivalvonnan oikeus antaa tarkempia määräyksiä asiakkaan tuntemisessa noudatettavista menettelytavoista sekä asiakkaista valvottavan toiminnalle aiheutuvien riskien hallinnasta perustuu seuraaviin säännöksiin: MLL 39 §:n 4 momentti, LLL 15 luvun 18 §:n 4 momentti, laki virtuaalivaluutan tarjoajista 13 §:n 4 momentti, SipaL 12 luvun 3 §:n 4 momentti, AIFML 12 luvun 10 §, VYL 6 luvun 21 §:n 4 kohta, SRL 26 luvun 15 §:n 4 momentti sekä arvo-osuusjärjestelmästä ja selvitystoiminnasta annetun lain 8 luvun 13 §.
- (46) Määräyksissä 48–52 valvottavalla tarkoitetaan edellä kohdassa 45 tarkoitettujen määräyksenantovaltuuksien piiriin kuuluvia valvottavia.

OHJE (kohta 47)

- (47) Finanssivalvonnan tulkinnan mukaan rahanpesulain 3 luvun 16 §:n tarkoittamat tehokkaat menettelytavat pitävät sisällään pakoteluetteloiden hallinnointiin liittyvät menettelytavat.

MÄÄRÄYS (kohdat 48–52)

- (48) Valvottavan pakotemonitoroinnin tulee pitää sisällään ainakin pakotesäätelyn ja kansallisten jäädättämisspäätösten mukaiset pakoteluettelot. Pakotemonitoroinnissa käytettävien pakoteluetteloiden tulee olla ajantasaiset. Uudet pakoteluettelot tulee lisätä pakotemonitorointiin viipymättä sen jälkeen, kun ne ovat astuneet voimaan.
- (49) Valvottavan on säännöllisesti testattava pakoteluetteloiden hallinnointiin liittyviä prosesseja ja tietojärjestelmiä mahdollisten puutteiden tai häiriöiden havaitsemiseksi. Havaitut puutteet ja virheet tulee korjata viipymättä.
- (50) Valvottavan on varmistettava, että valvottavan mahdollisesti itse laatimat listat, joiden avulla suljetaan automaattisesti kertaalleen jo vääreksi hälytykseksi todettu osuma (*safelisting*), päivitetään säännöllisesti ja varmistetaan, että kyseiset listat ovat ajantasaiset. Valvottavan tulee säännöllisesti arvioida, ovatko perusteet nimen listalla pitämiseksi edelleen olemassa.
- (51) Mikäli valvottava ulkoistaa tai aikoo ulkoistaa pakoteluetteloiden hallinnoinnin ulkopuoliselle palveluntarjoajalle, tulee valvottavan varmistaa, että ulkopuolisella palveluntarjoajalla on riittävä osaaminen ja ammattitaito pakoteluetteloiden hallinnointiin. Valvottavan on myös huolehdittava, että

³⁸ Kts. EU:n Virallisen lehden verkkosivut <https://eur-lex.europa.eu/oj/direct-access.html>.

³⁹ Kts. Virallisen lehden verkkosivut: <https://www.virallinenlehti.fi/>.

ulkopuolinen palveluntarjoaja raportoi säännöllisesti edistymisestään valvottavalle pakoteluetteloiden hallinnoinnissa.

- (52) Valvottavalla tulee olla menettelytavat pakoteluetteloihin liittyvän datan oikeellisuuden ja eheyden varmistamiseksi.

OHJE (kohdat 53–57)

- (53) Finanssivalvonta suosittaa, että määräyksiä 48–52 noudattavat myös ne valvottavat, joita kohdassa 45 luetellut määräyksenantovaltuudet eivät koske.
- (54) Finanssivalvonta suosittaa, että valvottava nimeää henkilön/henkilöt, jotka vastaavat pakoteluetteloiden hallinnoinnista silloin, kun valvottavalla on käytössään tietojärjestelmäpohjainen pakotemonitorointijärjestelmä. Lisäksi valvottavan tulisi varmistaa, että pakoteluetteloiden hallinnoinnista vastaavilla henkilöillä on tehtävän suorittamisen kannalta riittävä ymmärrys pakotesäätelyn ja kansallisten jäädyttämispäätösten velvoitteista sekä relevantti tietotekninen osaaminen.
- (55) Finanssivalvonnan tulkinnan mukaan kohdan 48 määräys tarkoittaa, että valvottavalla tulee olla menettelytavat, joilla varmistetaan, että valvottava noudattaa kulloinkin voimassa olevia pakoteasetuksia ja kansallisia jäädyttämispäätöksiä niiden voimaantulosta alkaen.

Esimerkit:

EU-pakotteiden osalta käytännöksi on muodostunut, että pakoteasetukset tulevat voimaan samana päivänä, jona ne julkaistaan Euroopan unionin virallisessa lehdessä. Tämä tarkoittaa sitä, että valvottavan menettelytavoissa tulee varmistaa, että uudet pakotteet saatetaan viipymättä osaksi valvottavan pakotemonitorointia.

Keskusrikospoliisin antamat kansalliset jäädyttämispäätökset julkaistaan Suomen Virallisessa lehdessä ja niitä tulee soveltaa julkaisuajankohdasta alkaen. Tämä tarkoittaa sitä, että valvottavan menettelytavoissa tulee varmistaa, että uudet kansalliset jäädyttämispäätökset saatetaan viipymättä osaksi valvottavan pakotemonitorointia.

- (56) Kohdan 49 määräyksen soveltamisesimerkki

Valvottavan tietojärjestelmiin on tehty laaja päivitys, jonka jälkeen valvottava testaa pakotemonitoroinnissa käytettävien järjestelmien toimivuuden. Tässä yhteydessä valvottava havaitsee, että edellisellä viikolla julkaistut uudet pakoteluettelot eivät ole päivittyneet valvottavan tietojärjestelmiin. Valvottava ryhtyy viipymättä tarvittaviin korjaaviin toimenpiteisiin, jotta uusimmat pakoteluettelot saadaan mahdollisimman nopeasti lisättyä pakotemonitorointiin. Valvottava suorittaa myös jälkikäteisen asiakaskannan ja maksuliikenteen pakotemonitoroinnin sille ajanjaksolle, jolloin valvottavalla oli vanhentuneet luettelot käytössä mahdollisten pakotesäätelyn ja kansallisten jäädyttämispäätösten vastaisten tapahtumien tunnistamiseksi. Lisäksi valvottava tekee häiriöilmoituksen Finanssivalvonnalle⁴⁰.

- (57) Finanssivalvonta suosittaa, että valvottava hyödyntää soveltuviissa tilanteissa pakotemonitoroinnissaan listaa kaksikäyttötuotteista. Nämä tilanteet voivat esimerkiksi liittyä valvottavan tarjoamiin trade finance -palveluihin.

⁴⁰ Kts. tarkemmin luku 7.8 merkittävien häiriöiden raportoinnista Finanssivalvonnalle.

7.6 Pakotemonitoroinnissa käytettävät järjestelmät

- (58) Tässä luvussa *tietojärjestelmien kalibroinnilla* tarkoitetaan pakotemonitoroinnissa käytettävien tietojärjestelmien asetusten hienosäätämistä siten, että tietojärjestelmät vastaavat valvottavan määrittämiä vaatimuksia.
- (59) Finanssivalvonnan oikeus antaa tarkempia määräyksiä asiakkaan tuntemisessa noudatettavista menettelytavoista sekä asiakkaista valvottavan toiminnalle aiheutuvien riskien hallinnasta perustuu seuraaviin säännöksiin: MLL 39 §:n 4 momentti, LLL 15 luvun 18 §:n 4 momentti, laki virtuaalivaluutan tarjoajista 13 §:n 4 momentti, SipaL 12 luvun 3 §:n 4 momentti, AIFML 12 luvun 10 §, VYL 6 luvun 21 §:n 4 kohta, SRL 26 luvun 15 §:n 4 momentti sekä arvo-osuusjärjestelmästä ja selvitystoiminnasta annetun lain 8 luvun 13 §.
- (60) Määräyksissä 61–64 valvottavalla tarkoitetaan edellä kohdassa 59 tarkoitettujen määräyksenantovaltuuksien piiriin kuuluvia valvottavia.

MÄÄRÄYS (kohdat 61–64)

- (61) Valvottavan on varmistettava, että pakotemonitoroinnissa käytettävät järjestelmät ovat tarkoitukseensa soveltuvia ja, että ne ovat oikeasuhtaisia valvottavan kokoon, toiminnan luonteeseen ja laatuun nähden.
- (62) Valvottavan on testattava pakotemonitoroinnissa käytettäviä tietojärjestelmiä säännöllisin väliajoin ja vähintään aina tietojärjestelmämuutosten jälkeen. Havaitut puutteet ja virheet tulee korjata viipymättä.
- (63) Valvottavan tulee kehittää ja päivittää pakotemonitoroinnissa käytettäviä järjestelmiä tarvittaessa.
- (64) Valvottavan pakotemonitorointiin käyttämiin tietojärjestelmiin tulee kuulua tarkistusmekanismit ja jäljitysketjut, joilla turvataan tiedon ja tulosten oikeellisuus ja eheys.

OHJE (kohdat 65–70)

- (65) Finanssivalvonta suosittaa, että määräyksiä 61–64 noudattavat myös ne valvottavat, joita kohdassa 59 luetellut määräyksenantovaltuudet eivät koske.
- (66) Finanssivalvonnan tulkinnan mukaan kohta 64 tarkoittaa, että tietojärjestelmissä käsiteltäväksi tulevien hälytysten tulee olla aukottomasti jäljitettävissä. Valvottavalla tulee säilyä aukoton ja eheä tietojen kirjausketju (*audit trail*) siitä, kuka/ketkä henkilöt ovat käsitelleet hälytyksen ja millä perusteilla hälytys on suljettu tai sen johdosta on ryhdytty jatkotoimenpiteisiin.
- (67) Finanssivalvonta suosittaa valvottavaa käyttämään tietojärjestelmäpohjaisia tarkistusmekanismeja silloin, kun pakotemonitorointi on tietojärjestelmäpohjaista.
- (68) Finanssivalvonta suosittaa, että valvottava luo järjestelmäkehityksen ja laadunvarmistuksen menetelmät, jotka turvaavat järjestelmien toiminnan suunnitellulla tavalla. Lisäksi järjestelmistä tulisi olla dokumentaatio, jolla varmistetaan niiden käyttö ja jatkokehittäminen esimerkiksi avainhenkilöiden vaihtuessa.
- (69) Finanssivalvonta suosittaa, että valvottava kalibroi pakotemonitoroinnissa käyttämänsä tietojärjestelmät määräajoin. Kalibroinnissa voisi esimerkiksi hyödyntää valvottavan laatimaa riskiarviota.

- (70) Finanssivalvonta suosittaa, että valvottava dokumentoi kalibroinnissa tehdyt muutokset ja pitää aukontonta ja eheää kirjausketjua näistä muutoksista.

7.6.1 Pakotemonitoroinnin optimointi

- (71) Tässä luvussa *pakotemonitoroinnin optimoinnilla* tarkoitetaan toimia, jolla pyritään parantamaan pakotemonitoroinnin tuottamien hälytysten laatua ja vähentämään väärin hälytysten määrää.

OHJE (kohdat 72–73)

- (72) Finanssivalvonta suosittaa, että valvottavalla, joka suorittaa pakotemonitoroinnin tietojärjestelmäpohjaisesti, on menettelytavat ja kirjalliset toimintaohjeet pakotemonitoroinnin optimoimiseksi.
- (73) Finanssivalvonta suosittaa, että sellaisella valvottavalla, joka toteuttaa toimia pakotemonitoroinnin optimoimiseksi, on sisäinen valvonta pakotemonitoroinnin optimointia varten. Valvottavan tulisi kiinnittää huomiota siihen, että optimointia suorittaessaan valvottava ei tee sellaisia muutoksia pakotemonitorointiin, joiden seurauksena valvottavan tietojärjestelmät sulkevat automaattisesti hälytyksiä, jotka edellyttäisivät lisäselvityksiä.

7.6.2 Pakotemonitoroinnissa käytettävä data

- (74) Tässä luvussa *pakotemonitoroinnissa käytettävällä datalla* tarkoitetaan tietoa, jota verrataan pakoteluettelossa oleviin tietoihin. Tieto voi olla peräisin valvottavan omista tietokannoista tai vaihtoehtoisesti ulkoiselta palveluntarjoajalta. Esimerkiksi henkilöasiakkaan syntymäaika, yrityksen y-tunnus tai veronumero tai asiakkaan osoitetieto ovat oleellista tietoa pakotemonitoroinnin näkökulmasta.

OHJE (kohdat 75–77)

- (75) Finanssivalvonta suosittaa, että valvottava määrittää pakotemonitoroinnin näkökulmasta keskeiset tiedot, joita pakotemonitoroinnissa tulisi hyödyntää. Määrittäminen voi pohjautua esimerkiksi riskiarvioon.
- (76) Finanssivalvonta suosittaa, että valvottavalla on menettelytavat pakotemonitoroinnissa käytettävän datan oikeellisuuden ja eheyden varmistamiseksi.
- (77) Finanssivalvonta suosittaa valvottavaa säännöllisesti arvioimaan ja testaamaan pakotemonitoroinnissa käytettävät datalähteet ja niiden tuottaman datan oikeellisuuden sekä pakotemonitoroinnissa käytettävän datan virheettömyyden pakotemonitoroinnin tehokkuuden varmistamiseksi. Datalähteitä ovat esimerkiksi valvottavan asiakastietojärjestelmät.

7.7 Pakotehälytysten käsittely

- (78) Tässä luvussa *pakotehälytyksellä* tarkoitetaan pakotemonitoroinnissa syntynyttä osumaa, jolla on riittävä yhtäläisyys pakoteluettelossa olevaan nimeen, ja jonka seurauksena monitorointijärjestelmä on synnyttänyt osumasta hälytyksen.
- (79) Tässä luvussa *pakotehälytyksen käsittelyllä* tarkoitetaan osuman tutkimista sen selvittämiseksi, onko kyseessä pakotteiden kohteena oleva taho.

OHJE (kohta 80)

- (80) Finanssivalvonnan tulkinnan mukaan rahanpesulain 3 luvun 16 §:n tehokkaat toimintaperiaatteet, menettelytavat ja sisäinen valvonta sisältävät pakotehälytysten tutkinnan, pakotehälytysten tutkintaan liittyvät toimintaohjeet sekä pakotehälytysten tutkintaan liittyvän laadunvalvonnan.

7.7.1 Roolit ja vastuut

OHJE (kohdat 81–83)

- (81) Finanssivalvonnan tulkinnan mukaan rahanpesulain 3 luvun 16 § tarkoittaa, että valvottavan tulee laatia menettelytavat ja tarvittaessa niitä täydentävät yksityiskohtaiset toimintaohjeet, joissa kuvataan pakotehälytysten käsittelyn koko prosessi ja määritetään selkeästi valvottavan pakotehälytyksiä tutkivien yksiköiden ja/tai työntekijöiden roolit, vastuut ja velvoitteet.
- (82) Finanssivalvonta suosittaa, että valvottava arvioi säännöllisesti pakotehälytysten käsittelyä koskevat menettelytavat ja niitä koskevien toimintaohjeiden ajantasaisuuden ja tarvittaessa päivittää niitä. Valvottavan tulisi myös huolehtia, että menettelytavat ja toimintaohjeet ovat pakotehälytyksiä tutkivien työntekijöiden saatavilla.
- (83) Finanssivalvonnan tulkinnan mukaan rahanpesulain 9 luvun 1 § tarkoittaa, että valvottavan tulee antaa pakotehälytyksiä käsitteleville työntekijöille koulutusta. Koulutuksen tarkoituksena on varmistaa, että pakotehälytyksiä käsittelevät työntekijät noudattavat omassa työssään pakotesääntelyn ja kansallisten jäädyttämispäätösten mukaisia velvoitteita. Lisäksi koulutuksella varmistetaan, että valvottavan menettelytapoja ja niitä täydentäviä toimintaohjeita noudatetaan myös käytännössä.

7.7.2 Neljän silmän periaate

- (84) Tässä luvussa *neljän silmän periaatteella* tarkoitetaan menettelyä, jossa pakotehälystä tutkiva työntekijä (jäljempänä *tutkija*) pyytää toista työntekijää (jäljempänä *tarkastaja*) tarkastamaan tutkijan tekemät havainnot ja hyväksymään tutkijan suosittelemat toimenpiteet hälytyksen suhteen.

OHJE (kohdat 85–87)

- (85) Finanssivalvonta suosittaa, että valvottava määrittää pakotehälytyksiä koskevissa toimintaohjeissaan ne tilanteet, jolloin neljän silmän periaatetta tulisi käyttää. Näitä tilanteita voivat olla esimerkiksi hälytykset, joissa tutkija on epävarma asianmukaisesta toimenpiteestä, hälytysten eskaloinnit mahdolliselle vaatimustenmukaisuuden valvonnasta vastaavalle yksikölle sekä yhteydenotot Ulosottolaitokselle.
- (86) Finanssivalvonta suosittaa, että neljän silmän periaatetta käytettäessä valvottava dokumentoi kirjallisessa muodossa tehdyt tarkistukset ja niihin osallistuneet henkilöt.
- (87) Finanssivalvonta suosittaa valvottavaa varmistamaan, että tarkastajalla on riittävä osaaminen ja kokemus pakotehälytysten tutkinnasta.

7.8 Merkittävien häiriöiden raportointi Finanssivalvonnalle

- (88) Finanssivalvonta on antanut operatiivisen riskin hallintaa rahoitussektorilla koskevat määräykset ja ohjeet 8/2014, joissa määrätään kyseisten määräysten ja ohjeiden soveltamisalaan kuuluvien valvottavien velvollisuudesta raportoida Finanssivalvonnalle merkittävistä häiriöistä.
- (89) Finanssivalvonta on antanut henki- ja vahinkovakuutusyhtiön hallintojärjestelmiä koskevat määräykset ja ohjeet 6/2015, joissa määrätään kyseisten määräysten ja ohjeiden soveltamisalaan kuuluvien valvottavien velvollisuudesta raportoida Finanssivalvonnalle merkittävistä häiriöistä.

OHJE (kohta 90)

- (90) Finanssivalvonta suosittaa kohdissa 88 ja 89 tarkoitettujen määräysten ja ohjeiden soveltamisaloihin kuuluvia valvottavia huomioimaan, että kohdissa 88 ja 89 tarkoitetun raportoinnin⁴¹ tulee kattaa pakotesäntelyn ja kansallisten jäädyttämispäätösten noudattamista varten luotujen tietojärjestelmien merkittävät häiriöt.

⁴¹ Finanssivalvonnalle tehtävät häiriöilmoitukset pakotteiden osalta tulee lähettää osoitteeseen: hairioilmoitukset-rahampesun_estaminen@finanssivalvonta.fi.

8 Varojen ja taloudellisten resurssien jäädyttäminen ja raportointi

8.1 Yleistä

- (1) Rahanpesulain 3 luvun 16 §:n mukaan ilmoitusvelvollisella on oltava tehokkaat toimintaperiaatteet, menettelytavat ja sisäinen valvonta pakotesääntelyn ja kansallisten jäädyttämispäätösten noudattamisen varmistamiseksi.
- (2) Pakotelain 2 b §:n 3 momentti sekä jäädyttämislain 14 §:n 3 momentti sisältävät ilmoitusvelvollisille velvoitteen toimittaa viipymättä ulosottomiehelle pakotesääntelyn ja kansallisten jäädyttämispäätösten täytäntöönpanossa tarvittavat pakotteiden kohteen varoja koskevat tiedot.

OHJE (kohdat 3–7)

- (3) Finanssivalvonnan tulkinnan mukaan rahapesulain 3 luvun 16 §:n mukaiset toimintaperiaatteet ja menettelytavat pitävät sisällään toimintaperiaatteet ja menettelytavat varojen jäädyttämiseksi.
- (4) Finanssivalvonta suosittaa, että valvottavan kohdassa 3 tarkoitetut dokumentoidut toimintaperiaatteet ja menettelytavat pitävät sisällään:
 - varojen jäädyttämistä koskevan prosessikuvauksen
 - ohjeet valvottavan sisäisestä raportoinnista
 - ohjeet viranomaisille tehtävästä raportoinnista
 - ohjeet jäädytettyjen varojen vapauttamisesta
 - henkilöt/yksiköt, jotka ovat vastuussa varojen teknisestä jäädyttämisestä, asiakkaalle asetettavista tili- ja palveluetoista sekä jäädytettyjen varojen vapauttamisesta ja tili- ja palveluetojen purkamisesta.
- (5) Finanssivalvonnan tulkinnan mukaan rahapesulain 3 luvun 16 §:n mukainen velvoite luoda tehokas sisäinen valvonta pakotesääntelyn ja kansallisten jäädyttämispäätösten noudattamisen varmistamiseksi pitää sisällään sen, että valvottavan tulee ylläpitää ajantasaista tietoa kaikista varoista, jotka se on jäädyttänyt.
- (6) Finanssivalvonnan tulkinnan mukaan rahapesulain 3 luvun 16 §:ssä tarkoitettu pakotesääntelyyn sisältyvä jäädyttämisvelvoite koskee EU:n pakoteasetuksissa ja kansallisissa jäädyttämispäätöksissä nimetyille taholle kuuluvia varoja ja taloudellisia resursseja sekä EU:n pakoteasetuksissa nimettyjen tahojen omistamia, hallussa tai määräysvallassa olevia varoja ja taloudellisia resursseja. (Annettu 30.5.2024, voimaan 27.6.2024)
- (7) Finanssivalvonta suosittaa valvottavaa säännöllisesti testaamaan varojen jäädyttämiseen liittyvien tietojärjestelmien toimivuuden ja varmistamaan sen, ettei asiakkaalle asetettuja tili- tai palveluetoja pystytä kiertämään.

8.2 Ilmoitus varojen jäädyttämisestä ja tiedustelut Ulosottolaitokselle

- (8) Pakotelain 2b §:n 4 momentin mukaan Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen nojalla annetuissa asetuksissa, Euroopan unionista tehdyn sopimuksen 29 artiklan nojalla annetuissa rajoittavia

toimenpiteitä koskevissa neuvoston päätöksissä ja Yhdistyneiden kansakuntien turvallisuusneuvoston pakotteita koskevissa päätöslauselmissa kansalliselle toimivaltaiselle viranomaiselle osoitettavista tehtävistä vastaa Suomessa ulkoministeriö.

- (9) Pakotelain 2 b §:n 1 momentin sekä jäädyttämislain 14 §:n 1 momentin mukaan varojen jäädyttämisen panee täytäntöön ulosottomies noudattaen ulosottokaaren 8 luvun 5–10 ja 12–15 §:ää.
- (10) Pakotelain 2b §:n 3 momentin ja jäädyttämislain 14 §:n 3 momentin mukaisesti ilmoitusvelvollisten on salassapitosäännösten estämättä viipymättä oma-aloitteisesti toimitettava ulosottolaitokselle hallussaan olevat ulosottokaaren 3 luvun 66 §:n mukaiset, muun muassa listatun omaisuutta, saatavia ja oikeustoimia koskevat tiedot.
- (11) Rahanpesulain 3 luvun 16 §:n mukaan ilmoitusvelvollisella on oltava tehokkaat toimintaperiaatteet, menettelytavat ja sisäinen valvonta pakotesäätelyn ja kansallisten jäädyttämissäätösten noudattamisen varmistamiseksi.

OHJE (kohdat 12–15)

- (12) Finanssivalvonnan tulkinnan mukaan rahanpesulain 3 luvun 16 § tarkoittaa, että valvottavalla tulee olla menettelytavat Ulosottolaitokselle tehtävään raportointiin sekä Ulosottolaitokselle tehtäviin tiedusteluihin varojen jäädyttämisestä.
- (13) Finanssivalvonta suosittaa, että valvottava sisällyttää seuraavat asiat Ulosottolaitokselle tehtävään varojen jäädyttämisestä koskevaan ilmoitukseen ja tiedusteluun, kun asia koskee tilanteita, joissa on epäselvää, tuleeko tapaukseen liittyvät varat jäädyttää:
- varojen määrä (EUR), mikäli kyseessä muu valuutta kuin euro, niin lisäksi tieto varojen määrästä alkuperäisessä valuutassa;
 - päivämäärä, jolloin valvottava asettanut eston asiakkaan tileille ja palveluihin tai pysäyttänyt maksun tai liiketoimen;
 - maksun, muun liiketoimen tai tapauksen kuvaus;
 - tiedot pakotteiden kohteena olevasta tahosta, joka liittyy maksuun tai muuhun liiketoimeen;
 - varojen lähettäjän tiedot (nimi sekä muut lähettäjältä selvillä olevat tiedot), mikäli kyseessä on maksu tai muu liiketoimi;
 - varojen saajan tiedot, (nimi sekä muut saajasta selvillä olevat tiedot) mikäli kyseessä on maksu tai muu liiketoimi;
 - tiedot maksunvälittäjistä (lähettävän pankin/maksupalvelun tarjoajan nimi, välittäjäpankit ja saajan pankin/maksupalvelun tarjoajan nimi), mikäli kyseessä on maksu tai muu liiketoimi;
 - kopio maksusanomasta tai muusta liiketoimesta;
 - valvottavan omat selvitykset asiasta, mukaan lukien valvottavan omat toimet asian ratkaisemiseksi; ja
 - perusteltu kannanotto selvityspyynnön lähettämiseksi Ulosottolaitokselle.
- (14) Finanssivalvonta suosittaa, että valvottava selvittää tapausta itse ensin huolellisesti ennen kuin valvottava lähettää kohdassa 13 tarkoitetun tiedustelun Ulosottolaitokselle.

- (15) Finanssivalvonta suosittaa valvottavaa kiinnittämään erityistä huomiota siihen, että tilanteessa, jossa ulkoministeriö pakoteasioissa toimivaltaisena kansallisena viranomaisena on antanut pakotteiden kohteena olevalle taholle luvan käyttää jäädytettyjä varoja esimerkiksi omaisuuden säilytyskuluihin (poikkeuslupa), ei maksuja saa toteuttaa Ulosottolaitoksen päätöksellä takavarikoiduista varoista ennen kuin Ulosottolaitos on muuttanut tai perunut takavarikon johdosta annetun maksukiellon, koska takavarikon ja maksukiellon peruuttamisesta tai muuttamisesta voi päättää ainoastaan Ulosottolaitos.

8.3 Poikkeukset ja poikkeusluvut

- (16) Jäädyyttämislain 5 §:ssä ja 7 §:n 2 momentissa on määritelty sellaiset varat, joita kansalliset jäädyyttämisspäätökset eivät koske.

OHJE (kohta 17)

- (17) Finanssivalvonta suosittaa valvottavaa kiinnittämään huomiota siihen, että pakotesäätelyn mukaisien asetusten liitteissä on määritelty kunkin jäsenmaan toimivaltainen viranomainen, joka voi myöntää poikkeuslupia pakoteasetuksessa mainituista kielloista poikkeamiseksi. Suomessa toimivaltainen viranomainen on ulkoministeriö.

Esimerkki:

Suomen kansalaiseen henkilö X:ään on kohdennettu pakotteita Suomea sitovassa EU:n pakoteasetuksessa. Henkilö X:llä on asuntolaina, jonka lyhennyksiä hän maksaa kuukausittain pankille. Hänellä on myös kotivakuutus, joka tulee maksettavaksi neljä kertaa vuodessa ja kuukausittain maksettavaksi tuleva sijoitusvakuutus. Lisäksi X:lle maksetaan työeläkettä.

Edellä tarkoitettu EU:n pakoteasetus mahdollistaa kansallisen toimivaltaisen viranomaisen myöntää luvan tiettyjen jäädytettyjen varojen tai taloudellisten resurssien vapauttamiseen tai tiettyjen varojen tai taloudellisten resurssien asettamiseen saataville. Edellytyksenä on, että varat tai taloudelliset resurssit ovat tarpeen pakotteiden kohteena olevan tahon perustarpeiden tyydyttämiseksi. Perustarpeiksi luetaan muun muassa elintarvikkeiden hankkimista, vuokran tai asuntolainan maksua sekä lääkkeitä, sairaanhoitoa, veroja, vakuutusmaksuja ja julkisten palvelujen käyttöä koskevat menot.

Ulkoministeriö on myöntänyt henkilö X:n hakemuksesta hänelle poikkeusluvan perustarpeiden tyydyttämiseksi, joka käsittää asuntolainan lyhennykset ja kotivakuutuksen maksut.

Ennen kuin pankki vastaanottaa asuntolainan lyhennyksen, se tarkistaa henkilö X:ltä saamansa poikkeusluvan sisällön ja tallentaa sen asiakkaan tuntemistietoihin. Vakuutusyhtiö toimii vastaavasti ja hyväksyy kotivakuutuksen maksut. Sen sijaan sijoitusvakuutus ei kuulu poikkeusluvan piiriin, eikä vakuutusyhtiö hyväksy sitä koskevia maksuja.

Työeläkeyhtiö hakee ulkoministeriöltä poikkeuslupaa työeläkkeen maksamiseksi. Ulkoministeriö myöntää poikkeusluvan. Eläkkeen maksamisen yhteydessä työeläkeyhtiön voi olla tarpeen toimittaa poikkeuslupa myös omalle pankilleen, jotta pankki voi varmistua siitä, että varat voidaan välittää eläkkeen saajalle siitä huolimatta, että henkilö X:ään kohdistuu EU-pakotteita.

8.4 Ilmoitus epäilyttävistä liiketoimista

OHJE (kohta 18)

- (18) Finanssivalvonta suosittaa valvottavaa tekemään epäilyttävää liiketoimea koskevan ilmoituksen Rahanpesun selvittelykeskukselle, kun epäilyttävään liiketoimeen liittyy viitteitä:
- pakotesäntelyn tai kansallisten jäädyttämispäätösten mukaisten kieltojen tai velvoitteiden rikkomisesta
 - pakotesäntelyn tai kansallisten jäädyttämispäätösten kiertämisestä
 - terrorismin rahoittamisesta⁴²
 - joukkotuhoaseiden rahoittamisesta⁴³.

⁴² FATF:n suositukset, suositus 6. Targeted Financial Sanctions Related to Terrorism and Terrorist Financing.

⁴³ FATF:n suositukset, suositus 7. Targeted Financial Sanctions Related to Proliferation.

9 Hallintakeinojen ja prosessien testaaminen

9.1 Yleistä

- (1) Rahanpesulain 3 luvun 16 §:n mukaan ilmoitusvelvollisella on oltava tehokkaat toimintaperiaatteet, menettelytavat ja sisäinen valvonta pakotesäätelyn ja kansallisten jäädyttämispäätösten noudattamisen varmistamiseksi.
- (2) Finanssivalvonta on antanut operatiivisen riskin hallintaa rahoitussektorilla koskevan määräys- ja ohjekokoelman 8/2014⁴⁴.

OHJE (kohdat 3–5)

- (3) Finanssivalvonnan tulkinnan mukaan rahanpesulain 3 luvun 16 § tarkoittaa, että valvottavan sisäisen valvonnan tulee testata ja/tai arvioida pakotesäätelyyn ja kansallisiin jäädyttämispäätöksiin liittyvien toimintaperiaatteiden, menettelytapojen sekä sisäisen valvonnan tehokkuutta ja toimivuutta.
- (4) Finanssivalvonnan tulkinnan mukaan rahanpesulain 3 luvun 16 § tarkoittaa, että valvottavan tulee järjestää tehokas sisäinen valvonta pakotesäätelyn ja kansallisten jäädyttämispäätösten noudattamisen varmistamiseksi luotujen järjestelmien ja prosessien säännölliseksi testaamiseksi.
- (5) Finanssivalvonta suosittaa valvottavaa huomioimaan, että kohdassa 2 tarkoitetun Finanssivalvonnan operatiivisen riskin hallintaa rahoitussektorilla koskevan määräys- ja ohjekokoelman luvun 9.1 mukaiset tietojärjestelmät pitävät sisällään muun muassa pakotteiden noudattamisen varmistamiseksi tarkoitetut tietojärjestelmät. Määräys- ja ohjekokoelmassa annetaan määräyksiä valvottavan velvollisuudesta tehdä häiriöilmoitus.

9.2 Valmiussuunnitelma

- (6) Finanssivalvonta on antanut operatiivisen riskin hallintaa rahoitussektorilla koskevat määräykset ja ohjeet 8/2014, joissa määrätään kyseisten määräysten ja ohjeiden soveltamisalaan kuuluvien valvottavien velvollisuudesta laatia ja ylläpitää ajantasaista valmiussuunnitelmaa.

OHJE (kohta 7)

- (7) Finanssivalvonta suosittaa kohdassa 6 tarkoitettujen määräysten ja ohjeiden soveltamisalaan kuuluvia valvottavia huomioimaan, että kohdassa 6 tarkoitetun valmiussuunnitelman tulee kattaa pakotesäätelyn ja kansallisten jäädyttämispäätösten noudattamiseksi luodut tietojärjestelmät.

⁴⁴ Määräykset ja ohjeet 8/2014 "Operatiivisen riskin hallinta rahoitussektorin valvottavissa", luku 9.1 kohta 2.

10 Kolmansien maiden pakotteet

- (1) Kolmansien maiden pakotteilla tarkoitetaan tässä luvussa muita pakotteita kuin pakotesäätelyn (YK:n ja EU:n pakotteet) ja kansallisten jäädyttämispäätösten mukaisia pakotteita. Esimerkiksi Yhdistyneen kuningaskunnan⁴⁵ ja Yhdysvaltojen pakotteet⁴⁶ ovat kolmansien maiden pakotteita. Tässä luvussa kolmansien maiden pakotteilla ei tarkoiteta neuvoston asetuksen (EY) 2271/96 liitteessä tarkoitettuja pakotteita.

OHJE (kohdat 2–7)

- (2) Finanssivalvonta suosittaa valvottavaa huomioimaan riskienhallinnassaan kolmansien maiden pakotteet niissä tapauksissa, joissa kyseisen kolmannen maan pakotteiden rikkominen voi aiheuttaa valvottavan maksuvalmiudelle tai vakavaraisuudelle huomattavan taloudellisen riskin⁴⁷, vaikka kyseiset pakotteet eivät olisi Suomessa oikeudellisesti sitovia.
- (3) Finanssivalvonta suosittaa, että mikäli valvottavan asiakas on kolmannen maan pakotteiden kohteena, tulisi valvottavan huolellisesti selvittää ja arvioida minkälaisen riskin asiakassuhteen perustaminen tai jatkaminen aiheuttaa valvottavalle.
- (4) Finanssivalvonta suosittaa, että silloin, kun valvottava arvioi kohdassa 2 tarkoitettuja taloudellisia riskejä ja harkitsee asiakassuhteen perustamista tai jatkamista kolmannen maan pakotteiden kohteena olevan asiakkaan kanssa, valvottava kiinnittää erityistä huomiota siihen, onko kyse palveluista, joiden tarjoamiseen valvottavalla on lakisääteinen velvollisuus. Lakisääteinen palveluiden tarjoamisvelvollisuus voi perustua esimerkiksi peruspankkipalvelusäätelyyn⁴⁸ tai velvollisuuteen tarjota tiettyjä lakisääteisiä vakuutuksia⁴⁹.
- (5) Finanssivalvonta suosittaa valvottavaa huomioimaan, että joissakin tapauksissa kolmansien maiden pakotteisiin voi olla mahdollista saada poikkeuslupa pakotteet asettaneen maan pakoteviranomaiselta.
- (6) Finanssivalvonta suosittaa valvottavaa ottamaan huomioon kohtien 2–4 suositukset sekä sen, onko tapaukseen myönnetty poikkeuslupa myös kirjeenvaihtajasuhteissa⁵⁰ ja kirjeenvaihtajasuhteita vastavissa järjestelyissä, jos valvottava saisi toimeksiannon välittää maksuja kolmannen maan pakotteiden kohteena olevalle taholle tai vastaanottaa maksuja tällaiselta taholta.
- (7) Finanssivalvonta suosittaa valvottavaa huomioimaan myös mahdolliset rahanpesuun ja terrorismin rahoittamiseen liittyvät riskit tilanteissa, joissa valvottavan asiakas tai liiketoimen osapuoli on kolmannen maan pakotteiden kohteena.

⁴⁵ Office of Financial Sanctions Implementation: <https://www.gov.uk/government/organisations/office-of-financial-sanctions-implementation>.

⁴⁶ Office of Foreign Assets Control: <https://ofac.treasury.gov/>.

⁴⁷ Esimerkiksi LLL:n 9 luvun 1 §:n mukaan luottolaitos ei saa toiminnassaan ottaa niin suurta riskiä, että siitä aiheutuu olennaista vaaraa luottolaitoksen vakavaraisuudelle tai maksuvalmiudelle.

⁴⁸ Kts. LLL:n 15 luvun 6 §.

⁴⁹ Sovellettavia lakeja ovat muun muassa työntekijän eläkelaki (395/2016), yrittäjän eläkelaki (1272/2006), maatalousyrittäjän eläkelaki (1280/2006), merimieseläkelaki (1290/2006), potilasvakuutuslaki (948/2019), laki ympäristövahinkovakuutuksesta (81/1998) ja liikennevakuutuslaki (460/2016).

⁵⁰ Rahanpesulain 1 luvun 4 §:n 1 momentin 18 kohta.

11 Raportointi Finanssivalvonnalle

- (1) Finanssivalvonnalla on rahanpesulain 7 luvun 2 §:n 1 momentin nojalla oikeus saada sen pyytämät tiedot ja selvitykset, jotka ovat välttämättömiä rahanpesulaissa tai sen nojalla annetuissa säännöksissä tai määräyksissä tarkoitetun tehtävän hoitamiseksi.
- (2) Fival:n 18 §:n 2 momentin mukaan Finanssivalvonta voi antaa määräyksiä valvottavan sisäistä valvontaa ja riskienhallintaa koskevien tietojen säännöllisestä toimittamisesta ja toimittamistavasta Finanssivalvonnalle.
- (3) Määräyksissä 4–5 valvottavalla tarkoitetaan edellä kohdassa 2 tarkoitetun määräyksenantovaltuuden piiriin kuuluvia valvottavia.

MÄÄRÄYS (kohdat 4–5)

- (4) Valvottavan on toimitettava Finanssivalvonnalle tiedot valvottavan sisäisen valvonnan ja riskienhallintakeinojen arvioimiseksi kulloinkin voimassa olevan RA-tiedonkeruukehikon mukaisesti.⁵¹
- (5) Valvottavan tulee toimittaa kohdassa 4 tarkoitetut tiedot Finanssivalvonnalle vuosittain 28.2. mennessä.

OHJE (kohta 6)

- (6) Finanssivalvonta suosittaa, että kohtia 4–5 noudattavat myös ne valvottavat, joita kohdassa 2 tarkoitettu määräyksenantovaltuus ei koske.

11.1 Valvontatietojen toimittamista koskevia ohjeita

OHJE (kohdat 7–8)

- (7) Näiden määräysten ja ohjeiden mukaiseen raportointiin sovelletaan konekielisen tiedonvälityksen ohjetta, joka on saatavissa Finanssivalvonnan verkkopalvelusta (www.finanssivalvonta.fi/raportointi).
- (8) Näiden määräysten ja ohjeiden mukaisessa raportoinnissa noudatetaan tarkempaa ohjeistusta raportoinnista, joka löytyy Finanssivalvonnan verkkopalvelusta (www.finanssivalvonta.fi/raportointi/).

11.2 Raportoitujen tietojen oikeellisuuden varmistaminen

OHJE (kohdat 9–10)

- (9) Finanssivalvonta suosittaa, että valvottava laatii selosteen näiden määräysten ja ohjeiden nojalla raportoitujen tietojen oikeellisuudesta. Seloste tulisi päivätä ja sekä raportin laatijan että tietojen oikeellisuuden varmentajan tulisi allekirjoittaa se. Valvottavan tulisi säilyttää allekirjoitettu seloste ja esittää se pyydetessä Finanssivalvonnalle. Valvottavan tulisi laatia seloste ensimmäisen ilmoituksen yhteydessä ja päivittää sitä aina, kun sen kuvaamassa prosessissa tai vastuuhenkilöissä tapahtuu muutoksia.

⁵¹ Rahoitussektorin ja vakuutussektorin tiedonkeruukartta saatavilla Finanssivalvonnan verkkopalvelussa (www.finanssivalvonta.fi/raportointi/).

Määräykset ja ohjeet 4/2023

Antopäivä: 4.12.2023

Voimassa: 1.3.2024 lukien toistaiseksi

50 (52)

- (10) Finanssivalvonta suositaa, että edellä kohdassa 9 mainitun selosteen laatimisessa noudatetaan Finanssivalvonnan verkkopalvelusta (www.finanssivalvonta.fi/raportointi/) saatavilla olevaa ohjeistusta.

12 Muutoshistoria

Näitä määräyksiä ja ohjeita on muutettu niiden voimaantulon jälkeen seuraavasti:

Annettu 30.5.2024, voimaan 27.6.2024

- kumottu luvun 6 kohdat 5 ja 6, minkä johdosta luvun kohdat on numeroitu uudelleen
- muutettu luvun 6 kohtia 24 ja 25
- muutettu luvun 7 kohtia 16, 18 ja 31
- kumottu luvun 8 kohta 2, minkä johdosta luvun kohdat on numeroitu uudelleen
- muutettu luvun 8 kohtaa 7

Muutokset liittyvät valvottavan velvoitteisiin suhteessa kansallisiin jäädyttämispäätöksiin. Jäädyttämispäätökset omistuksen ja määräysvallan osalta kansallisissa jäädyttämispäätöksissä tekee keskusrikospoliisi. Valvottavan ei tarvitse itse tehdä selvitystä kansallisten jäädyttämispäätösten osalta siitä, onko asiakas tai liiketoimen osapuoli kansallisten jäädyttämispäätösten kohteena omistuksen tai määräysvallan kautta.

Annettu 8.1.2025, voimaan 9.1.2025

- Poistettu luvun 1.1. mukaisesta soveltamisalasta Finanssivalvonnasta annetun lain 4 §:n 2 momentissa tarkoitetut sellaiset 13 kohdassa tarkoitetut yhteisöt, joille on myönnetty yleisestä arvopaperistamista koskevasta kehyksestä ja erityisestä kehyksestä yksinkertaiselle, läpinäkyvälle ja standardoidulle arvopaperistamiselle sekä direktiivien 2009/65/EY, 2009/138/EY ja 2011/61/EU ja asetusten (EY) N:o 1060/2009 ja (EU) N:o 648/2012 muuttamisesta annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU) 2017/2402 28 artiklassa tarkoitettu toimilupa, 14 kohdassa tarkoitetut omistusyhteisöt ja 15 kohdassa tarkoitetut hyväksytyt julkistamisjärjestelyt ja hyväksytyt ilmoitusjärjestelmät.

Muutos perustuu rahanpesulain muutokseen (28.6.2024/414).

Annettu 8.1.2025, voimaan 9.1.2025

- Lisätty luvun 1.1 soveltamisalaan kryptovarojen markkinoista sekä asetusten (EU) N:o 1093/2010 ja (EU) N:o 1095/2010 ja direktiivien 2013/36/EU ja (EU)2019/1937 muuttamisesta annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU) 2023/1114, 3 artiklan 1 kohdan 15 alakohdassa tarkoitetut kryptovarapalvelun tarjoajat.
- Lisätty luvun 1.1. soveltamisalaan virtuaalivaluutan tarjoajista annetussa laissa (572/2019), tarkoitettujen virtuaalivaluutan tarjoajien kohdalle maininta lain kumoamisesta 30.6.2024 sekä viittaus siirtymä ja voimaantulosäännöksiin.
- Lisätty lukuun 1.1. alaviite, jonka mukaan määräyksiä ja ohjeita sovelletaan virtuaalivaluutan tarjoajiin kryptovarapalvelun tarjoajista ja kryptovaramarkkinoista säädetyn lain (402/2024) 7 luvun 32 §:ssä säädetyn siirtymäsäännöksen ajan.
- Lisätty luvun 2.1 säädöksiin laki kryptovarapalvelun tarjoajista ja kryptovaramarkkinoista (402/2024).

Annettu 8.1.2025, voimaan 9.1.2025

- Muokattu luvun 6.1 kohtaa 8
- Lisätty lukuun 7.1 uusi kohta 3, minkä johdosta luvun kohdat on numeroitu uudelleen
- Lisätty uusi luku 7.2.1 sekä uusi kohta 26
- Lisätty lukuun 7.3 uusi kohta 32
- Lisätty uusi luku 7.3.1 sekä uusi kohta 41

Muutokset liittyvät EU:n pikamaksuasetuksen (EU) 2024/886 5 d artiklan uusiin velvoitteisiin, jotka koskevat asiakaskannan pakotemonitoroinnin tiheyttä sekä maksuliikenteen pakotemonitoroinnin rajoituksia pikasiirtojen osalta.